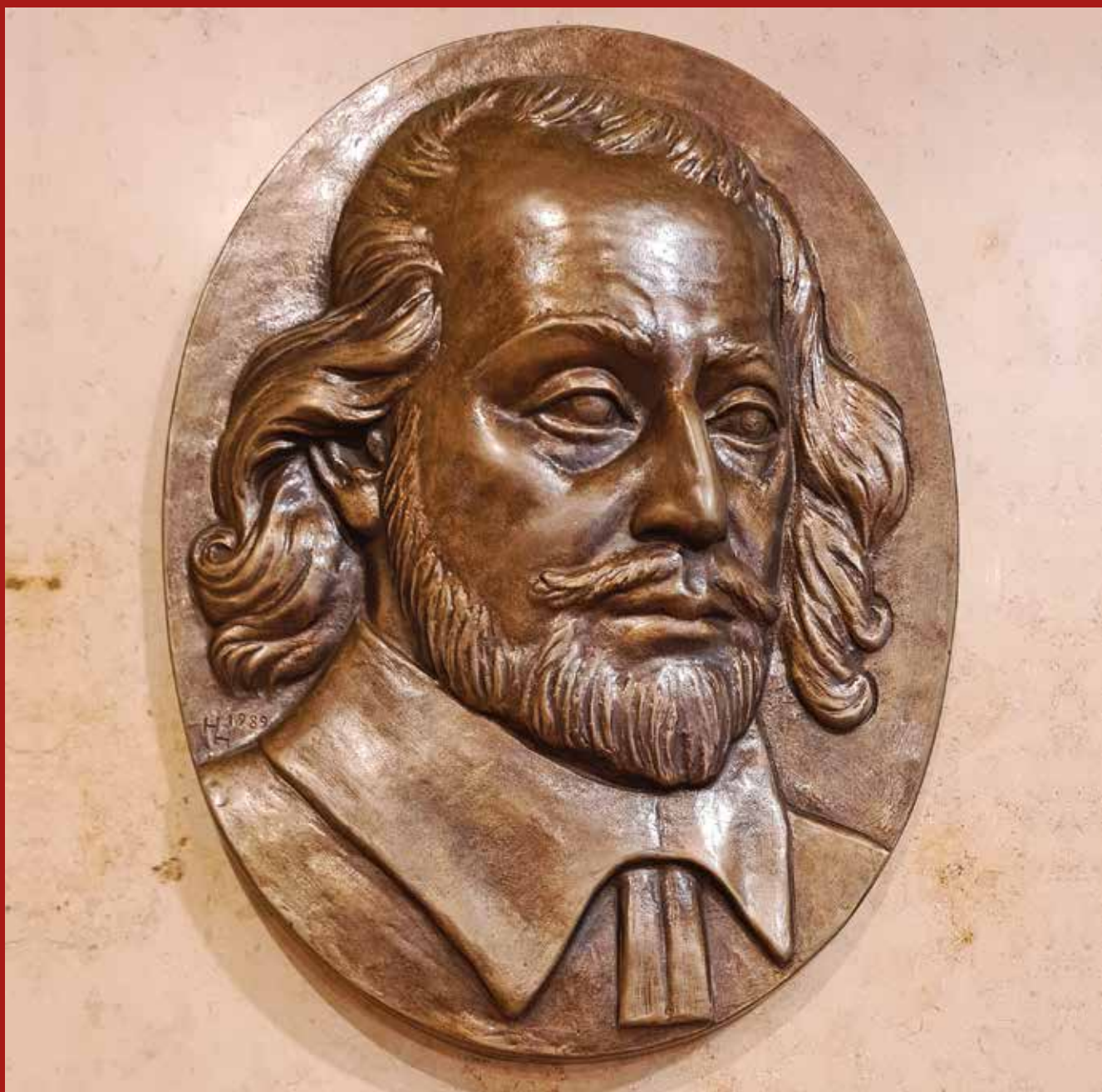

TAUTINIŲ
bendrijų 2023
naujienos Nr. 4 (87)

Simono Dacho (1605–1659) bareljefas, esantis Simono Dacho namų salėje

Tautinių bendrijų namuose lankėsi Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen

Spalio 11 d. Tautinių bendrijų namuose (TBN) lankėsi Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen. Čia ji susitiko su Tautinių mažumų departamento (TMD) direktore dr. Vida Montvydaite, TBN direktoriumi Gžegožu Miloševičiumi, Tautinių bendrijų tarybos nariais, tautinių bendruomenių lyderiais, TBN ir TMD darbuotojais.

„Man labai džiugu šiandien matyti, kad tiek daug tautinių bendrijų yra įsikūrusios Tautinių bendrijų namuose. Vienos yra didesnės, kitos – mažesnės, vienos yra nuo seno įsikūrusios Lietuvoje, kitos – naujai atvykusios, bet kiekviena iš jų praturtina mūsų šalį ir man labai norisi čia atvažiavus dar kartą patvirtinti, kad ta įvairovė: kultūros, tradicijų, kalbų, kurią kiekviena iš tautinių bendruomenių puoselėja, yra labai svarbi mūsų visuomenei. Vienas iš Lietuvos politikos tikslų – kad ir kokios bebūtų įtampos, kokie bebūtų sunkumai, viską mes spręstume kartu ir mūsų įvairovė būtų turtas. Ypatingai saugomas, puoselėjamas turtas. Mes gyvename labai nesaugiame pasaulyje. Įvykiai, kurie vyksta Izraelyje, Ukrainoje, Baltarusijoje mums primena, kaip svarbu yra palaikyti bendradarbiavimą visuomenėje“, – kalbėjo Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen.

Sena ir graži pažintis Seimo pirmininkę sieja su Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ vadove Evelina Paulavičiene.

Susitikimo dalyviai – tautinių bendrijų atstovai. Tautinių mažumų departamento ir Tautinių bendrijų namų darbuotojai.

Šiltas pasisveikinimas su Vilniaus latvių draugijos vadove Gunta Rone.

Garbingą viešnią pristato Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič.

Seimo pirmininkė su Tautinių bendrijų primininkais, Tautinių mažumų departamento ir Tautinių bendrijų namų vadovais.

T u r i n y s

TAUTINIŲ MAŽUMŲ DEPARTAMENTE PRIE LRV

Departamentas pagerbė taikaus sugyvenimo Lietuvoje saugotojus	2
Tautinių mažumų veiklai – beveik 7 mln. eurų	3
Departamente lankėsi monografijos apie šventąjį Juozapatą autorius	3
Susitikimas su Nacionalinės NVO koalicijos vadove	3

AKTUALIJOS

Mes esame visų tautų lietuviai	4
Didžiausias iššūkis – naujosios emigracijos efektyvi integracija į Lietuvos visuomenę	6
Keturiasdešimt Totorių kaimo bendruomenę aplankė D. Nausėdienė	9
Įamžintas Alvidos Gedaminskienė atminimas	9
XVIII tarptautinis festivalis „Pokrovo varpai“ – ryški dovana 700 metų jaunam Vilniui	9
Lietuvių kalbos kursus ukrainiečiams finansuoja JAV ambasada Lietuvoje	10

JUOS PRISIMENAME

Ji gyveno dėl kitų	11
--------------------------	----

BENDRUOMENIŲ 2023-IEJI

Kupini įvykių Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ metai	13
Vilniuje vyko kasmetinė Pasaulio estų tarybos konferencija	15
Vilniaus latviams metų renginys – 150-oji Latvijos dainų šventė	16
2023-ieji Lietuvos graikams buvo itin sėkmingi	17
Lietuvos karaimų kultūros bendrija: nuo stovyklos iki muziejaus gynimo	18
Aktyvūs „Pontos“ metai	21
Vilniaus ukrainiečiai atšventė 35-metį	21
Dvasia Skorinos čia gyva	22
Lietuvos romų dainas saugos unikalus romų folkloro rinkinys	23
Į šventę pakvietė vokiečių bendruomenė	24
Rytų žvaigždė – Uzbekistanas	24
Migracija ir migrantai iš Centrinės Azijos: integracijos galimybės ir iššūkiai	24
„Van“ – toli nuo namų įkurti namai	25
Renginiai turtingi Klaipėdos vokiečių bendrijos metai	26
Klaipėdiečiai gilinosi į krašto istoriją ir kultūrą	27
Pažintis su Kūčių ir Kalėdų tradicijomis	28

Departamentas pagerbė taikaus sugyvenimo Lietuvoje saugotojus

Gruodžio 8 d. Tautinių mažumų departamento surengtame renginyje, skirtame Žmogaus teisių dienai, buvo apdovanoti iš visos Lietuvos atvykę tautinių mažumų srityje dirbantys žmonės. Renginyje dalyvavo Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen, Lietuvos Respublikos kultūros viceministras Albinas Vilčinskas, tautinių bendrijų atstovai.

„Mūsų tradicinė šventė, skirta Žmogaus teisių dienai paminėti, iš visos Lietuvos surenka į vieną salę bendraminčius – žmones, kuriems norime pasakyti gerą žodį už prasmingą, dažnai nepastebimą veiklą. Kiekvieną rudenį nekantraudama laukiu apdovanojimų komisijos posėdžio medžiagos, nes iš patirties žinau, jog būsiu nustebinta pažįstamų ir nepažįstamų žmonių fantastišku darbštumu, atsidavimu visuomenės švietimui“, – sveikindama į renginį susirinkusius svečius kalbėjo Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė.

Apdovanojimus gavo daugiau kaip 50 Lietuvos visuomenės ir tautinių bendruomenių atstovų.

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkės Garbės raštais buvo apdovanoti Daumantas Levas Todesas ir Ernestas Alesinas.

Tautinių mažumų departamento apdovanojimas už ypatingą dėmesį tautinėms bendruomenėms įteiktas Alytaus rajono savivaldybei už tarpkultūrinio dialogo skatinimą, įgyvendinant Butrimonių miestelio tris tautas reprezentuojantį projektą

„Kultūros paveldas kalba už mus“ ir Kultūros paveldo departamentui už tautinių mažumų istorinio paveldo puoselėjimą.

Premija ir atminimo medalis už tarpkultūrinio dialogo skatinimą tarpkultūrinio dialogo skatinimą – Gintaro Zuko ir autorių kolektyvo projektui „Gaono kodas“ už įtraukių formų atradimą, pristatant daugiakultūrę Lietuvą. Specialioji premija už tarpkultūrinio dialogo skatinimą – Ernesto Alesino ir autorių kolektyvo laidų ciklui „Migrantams naudinga“, skatinančiam integraciją į Lietuvos visuomenę.

Taip pat įteiktos Departamento premijos jauniems mokslininkams už geriausius baigiamųjų studijų mokslo darbus tautinių mažumų tema

Tautinių mažumų departamentas Aukso Garbės ženklais „Už nuopelnus“ apdovanojo:

- Kaišiadorių vyskupijos Krivonių parapiją – už lietuvių ir žydų santykių puoselėjimą. Ženklas įteiktas parapijai atstovaujantiems klebonui Algirdui Akelaičiui.

- Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centro direktorę Jeleną Butkevičienę už kūrybingą vadovavimą Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centrui, skatinant tautinių bendrijų kultūrinę ir visuomeninę veiklą.

- Fotomenininkę Dovilę Dagiene

už nuotraukų ciklą „Augalų atminčiai“, skirtą Geto aukų atminimui.

- Dizainerį Jokūbą Jacovskį už Tomo Venclivos, Leonido Melniko, Grigorijaus Kanovičiaus, Grigorijaus Šuro, Mašos Rolnikaitės ir kitų autorių knygų dizainą, Tautinių bendrijų tarybos logotipo projekto ir daugelio teminių plakatų kūrimą.

- 70-mečio proga Alytaus neformaliojo švietimo centro „Tolerancija“ direktorę Niną Šutovą už nuoširdų, kūrybingą darbą neformalaus švietimo srityje, tautinių tradicijų populiarinimą.

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės Viešojo valdymo grupės patarėją Dianą Varnaitę už aktyvią veiklą, koordinuojant bei puoselėjant religinį ir kultūrinį karaimų, totorių, ukrainiečių ir kitų tautinių mažumų paveldą, 2023-ųjų Šventojo Juozapato metų minėjimo Lietuvoje organizavimą.

- Labdaros ir paramos fondo „Lenkų kultūros namai“ restorano „Ponas Tadas“ vadovę Haliną Višnevską už lenkų kulinarinio paveldo išsaugojimą ir populiarinimą, knygos „Renesans polskich smaków“ parengimą.

Už svarų indėlį ir ypatingus nuopelnus Lietuvos tautinių mažumų kultūrai ir jos išsaugojimui, už iniciatyvas, inspiruojančias visuomenę pozityviai veiklai tautinių mažumų srityje, už asmeninę atsakomybę, kuriant nediskriminacinę aplinką, Tautinių mažumų departamento Didysis garbės ženklas „Už nuopelnus“ įteiktas:

- Ignalinos rajono kultūros centro direktorei Astai Sieliūnienei už ilgametį ir nuoširdų darbą, įtvirtinant valstybinės kalbos politiką Visagine, tautinių mažumų kultūros sklaidą ir nevyriausybinę organizacijų palaiškumą.

- Tautinių bendrijų tarybos pirmininkui Daumantui Levui Todesui už aktyvų visuomeninį darbą, vadovaujant Tautinių bendrijų tarybai nuo 2020 metų, ilgametę veiklą išsaugant ir puoselėjant žydų kultūrinį paveldą.

45 asmenims įteikti TMD garbės raštai, padėkos, vardiniai laikrodžiai, suvenyrai.

TMD inf.

Tautinių mažumų veiklai – beveik 7 mln. eurų

Nuotr. iš TMD archyvo

TMD Padėka už tautinių mažumų istorinio paveldo puoselėjimą skirta Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos ir direktoriui Vidmantui Bezarui.

Kasmet Tautinių mažumų departamentas (TMD) renka duomenis apie praėjusiais metais Lietuvos savivaldybių ir institucijų skirtą paramą ir finansuotus projektus tautinių mažumų srityje. 2023 m. apibendrinta 22 valstybės institucijų ir 60 savivaldybių teikta informacija. Bendra 2022 m. skirtų lėšų suma, be TMD projek-

tams skirto finansavimo, – 5 814 951 euras. Tai yra 44,13 proc. daugiau nei 2021 m.

2022 m. finansavimą tautinių mažumų projektams skyrė 44 Lietuvos savivaldybės, parėmusios 515 projektų. Tai – 256 projektais daugiau nei 2021 m. Bendra savivaldos skirta suma – 3 346 079 eurai. Daugiausia

lėšų vienam gyventojui, priklausančiam tautinėms mažumoms, skyrė Kupiškio rajono savivaldybė – 1 543 eurai. Didžiausią lėšų sumą skyrė Vilniaus rajono savivaldybė – 725 402 eurai. Daugiausia projektų rėmė Vilniaus miesto savivaldybė – 89.

Dar 12 valstybės įstaigų skyrė 2 468 872 eurus. Finansuoti 105 projektai. Daugiausia lėšų skyrė Kultūros paveldo departamentas.

TMD tautinių mažumų nevyriausybinėse organizacijose, tautinių mažumų kultūros sklaidos bei tautinių mažumų kultūros centrų projektams 2022 m. skyrė 934 500 eurų.

Bendra valstybės institucijų ir savivaldybių skirta suma – 6 749 451 euras.

Lietuvos savivaldybės ir institucijos tautinių mažumų bendruomenes rėmė ne tik lėšomis, bet ir teikė metodinę, organizacinę, techninę pagalbą, aprūpino erdvėmis ir patalpomis renginiams, organizavo mokymus.

TMD inf.

Departamente lankėsi monografijos apie šventąjį Juozapatą autorius

Iš kairės: Lietuvių ir ukrainiečių istorikų asociacijos pirmininkė dr. Aldona Vasiliauskienė, ukrainiečių dvasininkas ir mokslininkas Bazilijonų vienuolyno tėvas kunigas dr. Pavlo (Mychailas Krečunas) OSBM, Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė.

Seimui 2023 metus paskelbus Šventojo Juozapato metais, Lietuvoje įvyko per 40 veiklų, tarp kurių ir knygos apie šią asmenybę leidyba. Spalio 16 d. Departamente lankėsi ukrainiečių dvasininkas ir mokslininkas Bazilijonų vienuolyno tėvas kunigas dr. Pavlo (Mychailas Krečunas) OSBM, monografijos apie šventąjį Juozapatą autorius. Departamentas skyrė finansavimą šios knygos vertimui iš ukrainiečių į lietuvių kalbą ir leidybai. Kartu atvyko Lietuvių ir ukrainiečių istorikų asociacijos pirmininkė dr. Aldona Vasiliauskienė.

TMD inf.

Susitikimas su Nacionalinės NVO koalicijos vadove

Spalio 2 d. Tautinių mažumų departamente (TMD) lankėsi ir su direktore dr. Vida Montvydaite susitiko Nacionalinės NVO koalicijos vadovė Gaja Šavelė. Susitikimo metu buvo aptartos bendradarbiavimo galimybės.

Nacionalinė NVO koalicija – nacionalinių skėtinių nevyriausybinių organizacijų, vienijančių įvairiose

viešosios politikos srityse veikiančias nevyriausybines organizacijas (NVO) bei nacionalinių NVO susivienijimas. Koaliciją sudaro 17 narių – nacionalinių ir nacionalinių skėtinių NVO, kurios jungia per 3000 NVO visoje Lietuvoje ir kurių veikloje narystės pagrindu dalyvauja daugiau kaip 500 tūkst. gyventojų. Koalicijos tikslas – sudaryti palankią aplinką

nevyriausybiniams organizacijoms veikti viešojoje politikoje ir stiprinti pilietinės visuomenės dalyvavimą viešajame gyvenime.

TMD įgyvendinamai Tautinių mažumų integracijos į Lietuvos visuomenę, išsaugant jų tapatumą, programai, kasmet paraiškas teikia beveik 300 NVO. Maždaug 200 jų yra skiriamas dalinis finansavimas.

TMD inf.

Mes esame visų tautų lietuviai

Karolina Baltmiškė

2024-ųjų vasarį bus renkama nauja Tautinių bendrijų taryba. Apie kadenciją baigiančios Tarybos veiklą ir nuveiktus darbus kalbamės su dabartiniu jos pirmininku Daumantu Levu Todesu.

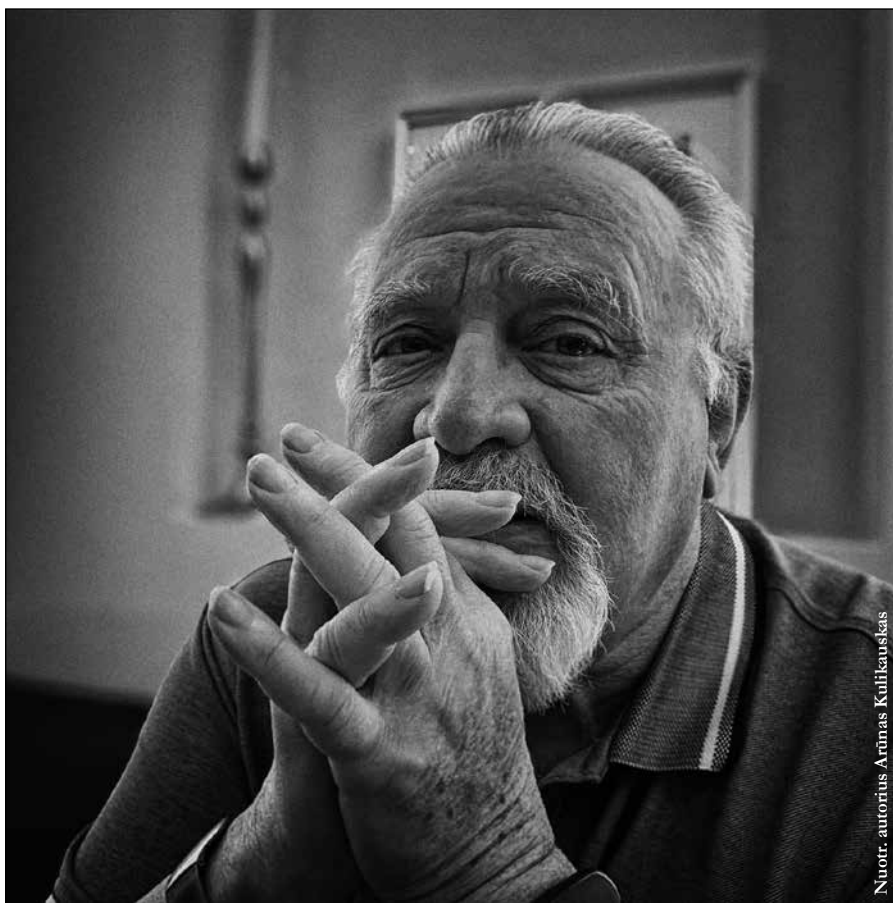
Gerb. pirmininke, Tautinių bendrijų tarybai vadovaujate nuo 2020 m. pradžios, kaip apibūdintumėte šio laikotarpio veiklą?

Tai buvo labai sudėtingas laikotarpis. Prasidėjo pandemija, karai, įvairūs kataklizmai, o tai nepadėjo aktyviam bendravimui. Tačiau, mano manymu, pavyko labai daug padaryti.

Taryba nėra izoliuota nuo Tautinių mažumų departamento ir Tautinių bendrijų namų. Per mano pirmininkavimo laikotarpį netekome ilgametės Tautinių bendrijų namų direktorės Alvidos Gedaminskienės, palikusios ryškų pėdsaką Lietuvos tautinių bendrijų istorijoje. Tarybos senbuviai padarė viską, kad būtų įamžintas jos atminimas. Tai, ką ji sukūrė, padėjo tvirtą pamatą tolesnei veiklai. Vadovauti Tautinių bendrijų namams atėjo jaunas žmogus – Gžegož Miloševič, kuris sėkmingai tęsia pradėtą veiklą. Tautinių bendrijų namuose matome tautines oazes. Visos bendruomenės turi galimybę save parodyti ir priimti visus tautiečius tautinėje aplinkoje, kas yra labai svarbu, kai tavo šalis, tavo gimtinė jau yra prisiminimas.

Prasmingą veiklą vykdo Departamentas – labai mažas, labai susiklausęs ir labai efektyvus. Dirbant tokioje aplinkoje man, kaip tarybos pirmininkui, buvo lengva, nors reikėjo ir pasistengti, kad mano veikla atitiktų šių dviejų sparnų lūkesčius.

Nepaisant išsidaužusio į polius pasaulio, mes buvome labai vieningi. Vieningai ir labai operatyviai priėmėme kreipimąsi dėl prasidėjusios agresijos prieš Ukrainą. Būti vieningiems, kai

Nuotr. autorius Arūnas Kulikauskas

Gruodžio 8-ąją Tautinių mažumų departamento organizuotame renginyje, skirtame Žmogaus teisių dienai paminėti, Daumantui Levui Todesui buvo įteiktas Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkės Garbės raštas ir Tautinių mažumų departamento Didysis garbės ženklas „Už nuopelnus“. pasaulis prikimštas labai įvairios ir net kryptingai klaidinančios informacijos, nėra lengva.

Labai operatyviai sureagavome ir į prasidėjusį baisų teraktą prieš Izraelio valstybę. Nepaisant, kad mes visi turime savų religinių, etninių ir kitokių žinių, mes visi gyvename Lietuvoje ir suprantame, kad čia turime palaikyti santarvę, kokia reikalinga visame pasaulyje. Mūsų mažyčiame Lietuvos tautinių bendrijų pasaulyje mes tą santarvę išsaugome. Ir tai, mano supratimu, yra pagrindinis mūsų pasiekimas.

Labai daug pasiekimų kultūros srityje. Per mano kadenciją buvo ir Žydų metai, ir Lietuvos totorių metai, ir Karaimų metai.

Lietuvos titulinė tauta – lietuviai, o visos kitos, su lietuviais nuo pat valstybės kūrimo pradžios kartu gyvenančios, esame subtitulinės tautos. Tai ir karaimai, ir lenkai, ir ukrainie-

čiai, ir baltarusiai, ir žydai, ir totoriai... Mėgstu cituoti Lietuvos dailės istoriką ir lietuvių profesionaliosios muziejistikės pradininką Paulių Galaunę, kuris sakydavo: „Nėra lietuvių liaudies meno yra Lietuvos liaudies menas.“ Kiekviena tauta įnešė kažką naujo į Lietuvos padangę. Šiandien sunkiai išsivaizduojame savo šalį be kibinų ar žydiškų bulvinių blynų. Taigi mūsų Taryba yra mažytis Lietuvos žemėlapis, nes visos čia gyvenančios tautos viena kitą papildo ir turtina.

Per tą laikotarpį vyko daug kultūros renginių. Nepaisant vienu metu buvusio judėjimo ribojimų, visgi, ieškodami Lietuvos totorių kalbos likučių, Tarybos nariai su Tautinių mažumų departamentu apsilankė Rumunijoje.

O svarbiausia, mums pavyko išsaugoti tą tautų bendravimo modelį, kurį norėčiau deleguoti visam pasauliui. Mes turime jį puoselėti, turime išsau-

goti jo savitumą, bet jis neturi uždengti kitų savitumų.

Nepaisant laikotarpio sudėtingumo, kaip dažnai pavykdamo Tarybai susitikti?

Pagal nuostatus Tautinių bendrijų taryba per metus turi surengti tris susitikimus. Nuotolinio bendravimo priemonės yra labai naudingos informacijai paskleisti, bet mes esame socialinės esybės ir mums rankos paspaudimas, apsikabinimas, gyvas žodis yra tai, ko reikia, kad mes pajustumė vienas kitą.

Kalbėdamas apie Tarybą, negaliu nepaminėti savo bendražygių. Su Gunta Rone mudu pažįstami, jei teisingai prisimenu, nuo 1970-ųjų metų. Tada buvome visi labai jauni. Ji nuo pat mūsų pažinties pradžios pasižymėjo gebėjimu išlaikyti taką, mokėjimu kalbėti, visada žinojo, ko nori. Gunta buvo ir Tarybos pirmininkė, o dabar – pirmininko pavaduotoja. Ji – labai didelė Tarybos atrama. Kitas pirmininko pavaduotojas Vladislav Voinič – bėgantis, dirbantis, padarantis. Gerai būti jaunam, žinoti, ko nori ir kaip to pasiekti.

Visada pagalbos sulaukiu iš Lučijos Bartkienės. Apie kiekvieną Tarybos narį galiu pasakyti pačius gražiausius žodžius, nes tai žmonės, suprantantys, kad kultūra yra viena iš žmogiškumo molekulių.

Per pastaruosius kelerius metus į Lietuvą atvyko nemažai žmonių iš Rytų. Tai ir uzbekai, kazachai, kirgizai, tadžikai. Tarp jų nemažai jaunų žmonių. Kaip juos pavyksta pritraukti į tą bendrystės modelį?

Pradėkime nuo to, kad tautinių bendrijų veikloje jaunimo beveik nėra. Namuose įsiklausome į savo vaikų, anūkų nuomonę ir tai darome ne tik dėl to, kad tarp mūsų yra kraujo ryšys, lygiai apie tokį pat ryšį svajojau ir tautinių bendrijų gyvenime. Mes tikrai daromės labai seni ir mums labai svarbu augintis savo pamainą. Tai, kas šiuo metu vyksta, mane jaudina ir gąsdina.

Naujieji iššūkiai prasidėjo kartu su karu Ukrainoje. Kiekvienas jį

priėmė per širdį. Mūsų namuose pusę metų gyveno ukrainiečių šeima. Džiaugiuosi, kad pavyko surasti jiems ir darbo vietas, ir kiek įmanoma padėti susitvarkyti gyvenimą. Po to gyveno jauni žmonės, kurie irgi ieškojo galimybių bent kiek stabiliau pasijusti. Kiekvienas Lietuvos gyventojas kažką darė, kad padėtų Ukrainai ir iš jos nuo karo pasitraukusiems žmonėms. Mes labai garsiai kalbėjome apie savo palaikymą Ukrainai ir ukrainiečiams. Sakydamas ukrainiečiai, sakau: mes esame visų tautų lietuviai. Ukraina – mums labai artima valstybė. Tai Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės didelė dalis. Galime didžiulis taisyklėmis, bet išties mes esame tik tuo metu buvusios valstybės pakraštys.

Dabar reikia spręsti atsirandančius iššūkius su mūsų žmonėmis iš Centrinės Azijos. Atvirai sakant, mes tiems iššūkiams nebuvo pakankamai pasiruošę, nes mūsų islamiškas pasaulis buvo susijęs su mūsų totoriais, kurie yra visiškai integruota Lietuvos dalis. Mes kiekvienas po pamaldų savo maldos namuose galėjome susitikti, pabendrauti, pajuokauti, nes mes vienas kitam turime begalinę pagarbą.

Dabar atvažiavo nauji žmonės, o su jais ir problemos. Viena jų – kalbos problema. Mes norom nenorom turime vartoti rusų kalbą. Todėl, mano manymu, bandymai šią kalbą išmesti iš viešojo gyvenimo nėra teisingi. Rusų kalba niekuo nenusikalto, kad su ja būtų taip elgiamasi, jei ta kalba kalbančiai valstybei vadovauja nusikaltėliai. Tai yra komunikacijos kalba ir su tais į Lietuvą atvykusiais žmonėmis, kurie be rusų kitos užsienio kalbos nemoka. Jei prieję prie žmogaus paklaustume rusiškai ar angliškai su juo galime kalbėtis, įsitikinęs, rezultatas būtų lygus.

Šiais metais du kartus su paroda „Mozės klajonės“ buvau Ukrainoje. Buvau ir Kijeve, ir Odesoje, ir visur su manimi kalbėjo rusiškai. Niekam nekilo jokių piktumų. Jie kariauja su agresoriumi, o ne su kalba.

Pagalčiau, jei kalbame apie kalbą, prisiminkime, kad rusų kalbą į Rusiją

grąžino 1812 metų karas. Kaip rodo klasika, rusų didikai tarpusavyje kalbėjo prancūziškai. Šis karas, nepaisant visų jo baisumų, sutvirtins ukrainiečių tautą, ukrainiečių kultūrą. Žmonės, kurie karą gali paremti savo darbu, kuria unikalius kūrinius. Jei olose randame su ochra išpieštus kūrinius, vadinasi, kultūra ir menas tikrai yra mūsų molekulės. Tik kažkodėl jos nustumiamos, užleidžiant vietą molekulėms, kurios nori valgyti, šiltai sėdėti ir dar kažko.

Kaip vertinate mūsų valstybės ir tautinių bendrijų santykį?

Žiūrint su kuo lyginti. Labai gerai prisimenu, kaip buvo Sovietų sąjungos laikais, kai buvo deklaruojamas vieningas tautinės bendrystės modelis. Kiekvienos tautos atstovai turėjo ir savo ansamblius, ir savo chorus, tačiau tai buvo tik ridiko žievelė. Dabar, mano manymu, tai jau yra gilesnis modelis. Yra ne tik kultūrinis luobas, bet ir savo kultūros pažinimu užpildytas vidus. Žinoma, dar ne viskas pasiekta, bet greito pokyčio ir negali būti. Tam reikia laiko, tradicijų. Tam reikia begalinės tolerancijos. Tačiau kiek gyvenu, tiek mes kovojame, todėl užauginti toleranciją visuomenėje labai sunku. Toleranciją galima užauginti šeimoje, bet šeima nėra izoliuota. Reikia pasiekti, kad visa ta mūsų kultūrinė terpė taptų augančios tolerancijos pagrindu. Pasaulis globalizuojasi. Ir visai nebesvarbu, kurioje šalyje gyvena anūkas, kokio jo odos spalva, svarbios kultūrinės sąsajos. Turiu gerą pavyzdį. 1920 metais buvo surinktas milijonas parašų už Lietuvos nepriklausomybės pripažinimą Amerikoje. Pasirašė milijonas Amerikos lietuvių. Ir kai manęs klausia, ar žydai esame ta tauta, kuri keliauja per pasaulį, visuomet atsakau: „Mes visi keliaujame per pasaulį, bet niekada neturime pamiršti, kur mūsų šaknys.“

O valstybė... Nenoriu daryti kažkam reklamos, bet mes turime tokių, kurie naudodamiesi situacija daro karjerą, turime tokių, kurie nemąsto... Lietuva yra normali valstybė. Mano draugas, kuris yra Lietuvos pilietis ir

šiuo metu gyvena Izraelyje, per antskrydį pasislėpė slėptuvėje, o iš jos išėjęs neberado dviračio. Na, ir ką? Visur yra vagių ir jie nesusių nei su tautybe, nei su kalba...

Pakalbėkime apie Tautinių mažumų įstatymą. Per rinkimų kampanijas ne vienas politikas dievagojasi, kad toks įstatymas bus priimtas, paskui kyla diskusija, reikalingas jis ar ne, ir tradiciškai į naujus rinkimus įvažiuojame su senu pažadu. Jūsų manymu, reikalingas ar ne toks įstatymas?

Tautinių mažumų departamentas daro labai didelį darbą, vadovaudamasis ES instrukcijomis ir kategoriškai esu šio įstatymo priešininkas. Kategoriškai. Mes vienintelė Lietuvoje gyvenanti tauta, žinanti, kur yra sėslumo riba. Buvo laikas, kai mūsų tautiečiams buvo draudžiama gyventi ten, kur norisi, kai buvo kategoriškai nurodoma, kad mes turime gyventi tik ten ir niekur kitur, kai buvome ribojami įgyti aukštąjį išsilavinimą, ir ką mes dabar bandome padaryti? Kai sakome, jei yra tiek procentų galima ir tiek procentų – negalima, iškart tuo pasinaudos visi radikalai, nes jie gauna pinigų. Jie yra rėksniai. Prasidės

visokie melavimai ir gudravimai. O šito niekam nereikia. Jei miestelyje gyvena vienas graikas, armėnas ar totorius ir vienoje gatvės, kurioje gyvena, vietoje pavadinimą užrašys savo gimtąja kalba, o į miestelį užklydę jo tautiečiai pajus, kad ir čia jų dalelė, bus nuostabu. Mes tikime žmonėmis išrenkant valstybės prezidentą, parlamentą, bet netikime kažkurio rajono Tarybos sprendimu. Jei yra burinis laivas, turi būti visos burės. O mes norime tik viršutinės, kuri žino, kaip apatinėms reikia kabarotis.

Yra kita problema. Rytų Lietuvoje dalis vaikų į mokyklą ateina nemokėdami lietuvių kalbos. Prieš kokį dešimtmetį tokių vaikų buvo labai daug, dabar tas skaičius ženkliai sumažėjo, bet ugdymo procese labai daug kalbinio *mikso*, pradedant darželiais ir baigiant mokyklomis, netgi lietuvių kalbos pamokomis. Taip mes prarandame labai daug potencialo. Jei norite kalbėti ir galite susikalbėti lenkiškai, dėl Dievo meilės, kalbėkite savo seniūnijose, savo aplinkoje, bet jei nori paduoti pareikimą prokuratūrai, mokesčių inspekcijai, sodrai, prašau paduok dokumentą, surašytą valstybine kalba. Reikia skirti finansavimą seniūnijoms, kuriose sunkiau kalbama valstybine

kalba, kad jie turėtų lėšų samdyti kvalifikuotus vertėjus. Įteisino tris lotyniškų rašmenis, bet sprendimas padarytas ne iki galo. Tarybai siūliau variantą, kuris nepraėjo, bet mano akimis žiūrint buvo pakankamai geras, kad į registro duomenis žmogaus vardas ir pavardė būtų įrašyta ir tos tautos, kuriai jis atstovauja, kalba ir taip, kaip rašoma toje šalyje. Tas turi ir praktinę pusę. Žmogus savo šalyje gauna palikimą. Jis iš registro išsiima pažymą, kad jis yra būtent tas, ir važiuoja tvarkyti reikalų. Deja, tam pritarimo nesulaukiau. Valstybės ir žmonių santykį apibūdiniu taip: geriausia būtų dirbti mokyklose, kuriose nėra mokinių, ir ligoninėse, kuriose nėra ligonių. Taigi valstybei būtų geriausia, jei nebūtų mūsų. Tačiau mes esame.

Tačiau nebūtų mūsų, nebūtų valstybės.

Taip, tačiau tai labai dažnai pamirštama. Tautinių mažumų departamente, Tautinių bendrijų namuose ta taisyklė negalioja. Čia dirba aukščiausio lygio profesionalai, išlikę žmonėmis. Jie mato realų gyvenimą, o ne tik vykdo pareigas.

Dėkoju už pokalbį.

Didžiausias iššūkis – naujosios emigracijos efektyvi integracija į Lietuvos visuomenę

Pastarųjų metų geopolitiniai įvykiai turi įtakos Lietuvos gyventojų tautinei sudėčiai. Migracija kelia naujų iššūkių tiek valstybei, tiek ir tradicinėms tautinėms bendrijoms, kurių santykiai su Lietuva skaičiuojami šimtmečiais. Naujoji emigracija turi įtakos ir valstybės institucijų, kurių tikslas padėti tautinių mažumų atstovams integruotis į visuomenę, veiklai. Apie besibaigiančių 2023-ųjų metų svarbiausius įvykius ir iššūkius kalbamės su Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktore dr. Vida Montvydaite.

Gerb. Direktore, kuo ypatingi

Lietuvos tautinėms bendrijoms 2023-iejį?

Praėję metai mūsų šaliai buvo ypatingi migraciniais iššūkiiais – ženkliai išaugo ukrainiečių, baltarusių, rusų tautinės bendruomenės, ne kelis, bet keliasdešimt kartų padaugėjo imigrantų iš Centrinės Azijos.

Migracijos departamento duomenimis, 2023 m. liepos 1-ąją Lietuvoje iš viso gyveno 195 550 užsieniečių, sausį tokių asmenų mūsų šalyje buvo 189 411. Liepos pradžioje Lietuvoje gyveno 84 734 ukrainiečiai, o šių metų pradžioje – 94 891. Nuo 2021 m. jų skaičius išaugo 6 kartus.

Pagausėjo Lietuvoje gyvenančių Baltarusijos piliečių. 2023 m. sausio 1-ąją mūsų šalyje gyveno 48 804 šios šalies piliečiai, liepos 1-ąją – 58 347. Nežymiai padidėjo Lietuvoje gyvenančių Rusijos piliečių skaičius. Metų pradžioje mūsų šalyje jų gyveno 15 706, metų viduryje – 16 193.

Labai didėjo migracija iš Centrinės Azijos. Nuo 2021 m. devynis kartus išaugo į Lietuvą atvykstančių kazachų, 33 kartus – uzbekų, 71 kartą – tadžikų ir net 321 kartą – Kirgizijos piliečių.

Be abejo, tai tapo dideliu iššūkiu tiek pačioms tautinėms bendruomenėms, tiek visai valstybei. Manau, kad

turėtume pasidžiaugti tuo, kad naujai atvykstančius žmones noriai priėmė Lietuvos visuomenė, kad ir patys emigrantai pradėjo rodyti iniciatyvą integruotis į mūsų valstybės visuomeninį gyvenimą. Labai greitai užsipildė lietuvių kalbos kursų grupės, imigrantų atstovai pradėjo ištraukti į Lietuvos tautinių bendruomenių gyvenimą.

Manau, šis pavyzdys rodo, kad Lietuvos vykdoma atvirumo įvairioms kultūroms politika, parama tokių kultūrų puoselėjimui pasiteisina ir mes sugebėjome per labai trumpą laiką gana sklandžiai priimti tokį didelį kiekį naujai atvykstančių žmonių.

2023 m. buvo skirti Šv. Juozapatui, kokias veiklas, susijusias su šios asmenybės paminėjimu, vykde Departamentas?

2023-ieji Šv. Juozapato metai paskelbti siekiant pagerbti 1623 metų lapkričio 12 dieną kankinystės mirtimi Vitebske mirusį graikų apeigų kataliką (unitą) šventąjį Juozapatą (Ivaną Kuncevičių), kuris tiesiogiai susieja Lietuvą ir Ukrainą, primindamas Graikų apeigų katalikų Bažnyčios istorinę ištikimybę Europai. Jis Vilniaus Švč. Trejybės bažnyčioje ir Bazilijonų vienuolyne subrendo kaip iškilus dvasininkas, pasišventęs Unijinės Bažnyčios įtvirtinimui ir Krikščionių Bažnyčios vienybei, paskelbtas palaimintuoju 1643 m., o 1867 m. – šventuoju.

Atsižvelgdama į tai, kad Seimas 2023-uosius paskelbė Šventojo Juozapato metais, Vyriausybė patvirtino minėjimo planą, kuriame numatytos 41 veiklos įgyvendinimui susibūrė įvairios institucijos ir nevyriausybinės organizacijos.

Departamentas Vilniaus knygų mugėje surengė diskusiją apie bendrą Lietuvos ir Ukrainos paveldą bei jo reikšmę Europos kultūrai ir pristatė Šventojo Juozapato metams skirtą logotipą, kurį sukūrė kartu su dizainerė Neringa Orlenok. Kartu su Šv. Juozapato Bazilijonų ordino Vilniaus vienuolyne, Vilniaus universitetu ir Lietuvių, ukrainiečių istorikų asocia-

Nuotr. iš TMD archyvo

„Lietuva nuolat minima, kaip siektinas pavyzdys valstybės, kuri sugebėjo užtikrinti taikų įvairių kultūrų ir tikėjimų atstovų sugyvenimą ir bendrą darbą“, – teigia dr. Vida Montvydaitė.

cija, Departamentas organizavo edukacinių-pažintinių paskaitų ciklą apie Šv. Juozapatą Lietuvos regionuose.

Taip pat skyrė finansavimą ukrainiečių dvasininko ir mokslininko bazilijonų vienuolio tėvo kunigo dr. Pavlo (Mychailo Krečuno) OSBM monografijos apie šv. Juozapatą vertimui į lietuvių kalbą ir rūpinosi knygos leidybos darbais. Iš ukrainiečių į lietuvių kalbą vertė Vasilis Kapkanas. Recenziją rengė dr. Darius Baronas. Gruodžio 13 d. Departamente surengtas monografijos pristatymas, pagerbti ir atminimo medaliais apdovanoti prisidėjusieji prie veiklų, skirtų Šventojo Juozapato metams.

Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija kartu su Tautinių mažumų departamentu sukūrė ir LRT televizijos kanaluose bei portale transliuos dokumentinį filmą apie Šv. Juozapatą.

O kokius visos kadencijos veiklos rezultatus išskirtumėte ir kodėl? Kaip tie rezultatai atitinka

Jūsų, kaip departamento direktorės, tikslus?

Manau, svarbiausias pasiektas tikslas yra tai, kad įgyvendinant tautinių mažumų politiką, Tautinių mažumų departamentui pavyko užimti pagrindinę nišą tiek tarp Lietuvos valstybės institucijų, tiek tarp pačių tautinių bendruomenių. Tapome namais, kuriuose visada išgirstamas bendruomenių balsas ir visada galima gauti patarimą ir paramą. Kitiems tapome atstovais, kurie kalba apie tautinėms mažumoms svarbius klausimus ir visada gali pateikti ekspertinį įvertinimą arba nuomonę.

Migracijos iššūkių kontekste Departamentas ėmėsi lyderystės ir užmezgė glaudų bendradarbiavimą su kolegomis iš Estijos, Latvijos, Ukrainos, Moldovos, nuolat palaikome ryšį su ESBO vyriausiojo komisaro tautinių mažumų klausimais biuru – šiemet kartu organizavome praktinį seminarą, skirtą tarpininiams santykiams. Dalinomės patirtimi su kolegomis iš Ukrainos.

Organizavome strategines sesijas, skirtas naujosios emigracijos bangoms iš Ukrainos, Baltarusijos, Centrinės Azijos.

Tikslinėms grupėms reguliariai organizuojame mokymus, susijusius su neapykantos kalbos paplitimu viešojoje erdvėje, tautinių mažumų teisėmis ir pan.

2023 m. lapkričio mėnesį Departamentas organizavo Lietuvių kalbos strateginę sesiją „Lietuvių kalba – iššūkis ar galimybė? Tautinių mažumų atvejo analizė“. Sesijoje pranešimus skaitė ir savo išvalgomis dalinosi Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininkė dr. Violeta Meiliūnaitė, Valstybinės kalbos inspekcijos viršininkas dr. Audrius Valotka, Tautinių bendrijų namų lietuvių kalbos mokytoja Violeta Lopetienė. Sesiją moderavo Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos vyriausioji metodininkė-tyrėja prof. dr. Jolanta Zabarskaitė. Renginyje dalyvavo tautinių bendruomenių atstovai, švietimo įstaigų ir valstybės institucijų darbuotojai, pasisakė Seimo narė Beata Pietkiewicz.

Taip pat Tautinių mažumų departamentas atliko karo pabėgėlių iš Ukrainos bei Lietuvos ukrainiečių bendruomenės būklės ir integracinių nuostatų apklausą, atsižvelgiant į jos rezultatus, bus parengtos veiklų gairės.

Siekiant vykdyti Lietuvos tarptautinius išpareigojimus tautinių mažumų teisių apsaugos ir kultūrinio tapatumo išsaugojimo srityse, Departamentas nuolat atlieka tarptautinių teisės aktų įgyvendinimo monitoringą, teikia ataskaitas, organizuoja tarptautinių organizacijų atstovų vizitus, tarptautines konferencijas.

Jums neretai tenka dalyvauti europinio lygio renginiuose, kaip Lietuvos darbas su tautinėmis bendrijomis atrodo ES kontekste?

Norėčiau pasidžiaugti, kad tarp Tautinių mažumų departamento ir ESBO vyriausiojo komisaro tautinių mažumų politikos klausimais vyksta konstruktyvus bendradarbiavimas. Lietuva nuolat minima, kaip siektinas

pavyzdys valstybės, kuri ilguoju laikotarpiu sugebėjo užtikrinti taikų įvairių kultūrų ir tikėjimų atstovų sugyvenimą ir bendrą darbą.

Europos tarybos nuolat vykdomas mūsų valstybės žmogaus teisių užtikrinimo monitoringas taip pat pabrėžia mūsų valstybės esminę pažangą.

Departamentas, gavęs Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos Patariamojo komiteto (toliau – Komitetas) ir Europos Komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija (toliau – ECRI) pranešimą apie planuojamus stebėsenos vizitus Lietuvoje, derino ir koordinavo vizitų programas. Komiteto ir ECRI vizitas vyko 2023 m. lapkričio 27–gruodžio 1 d. Ekspertams pateikėme informaciją apie tautinių mažumų nevyriausybinę organizaciją. Iš viso informavo 25 vyriausybinę institucijas ir savivaldybes apie vizitų datą ir susitikimų tikslą, derino susitikimo laiką ir vietą. Komitetas ir ECRI, vykdydami šalių stebėseną, reguliariai lankosi šalyse. 2023 metais tai jau 6-asis ECRI ir 5-asis Komiteto stebėsenos vizitas.

Kuo ypatingas Lietuvoje sukurtas darbo su tautinėmis mažumomis modelis?

Galime didžiuliu tuo, kad daugiakultūrio taikaus sugyvenimo tradicija Lietuvoje turi galias, šimtmetes šaknis. Pradedant XIV amžiumi, buvome atvira valstybė įvairių tautybių ir tikėjimų atstovams. Tad nenuostabu, kad dar iki Nepriklausomybės paskelbimo jau turėjome Tautinių mažumų įstatymą ir instituciją, besirūpinančią tautinių mažumų klausimais, o Lietuvos pilietybė buvo suteikiama visiems Lietuvos gyventojams.

Todėl šiandien mūsų valstybėje visi žmonės, nepriklausomai nuo jų tautybės, gali jaustis lygiais ir pilnaverčiais visuomenės nariais. Ir nors kartais dar susiduriama su tam tikromis neapykantos arba diskriminacijos formomis, šios problemos yra žinomos ir jas siekiama spręsti dialogo ir švietimo būdu.

Tačiau kiekviena veikla susidu-

ria ir su sunkumais, kurie dažnai tampa stimulu naujiems sumanymams. Kaip yra su Tautinių mažumų departamentu?

Mano vertinimu, didžiausias iššūkis, laukiantis tiek Tautinių mažumų departamento, tiek tautinių bendruomenių, yra naujosios emigracijos efektyvi integracija į Lietuvos visuomenę, sąlyčio taškų su nuo seno Lietuvoje gyvenančiomis tautinėmis bendruomenėmis suradimas. Mes dažnai pastebime dialogo tarp naujų ir senųjų tautinių bendruomenių trūkumą ir manome, kad artimiausiu metu darbai turi vykti šia kryptimi.

Taip pat neramina neapykantos kalbos problematika viešojoje erdvėje, didėjantis priešiškas kai kurių tautybių atstovų atžvilgiu, atgimstantis antisemitizmas, negatyvus požiūris į romų tautybės žmones. Prasidėjus karui Ukrainoje stebėjome rusų atžvilgiu didėjantį priešišumą, kuris taip pat palietė ir tradicinių Lietuvos tautinių mažumų atstovus, kurie šimtmečiais gyvena Lietuvoje. Tokie įvykiai parodo, kad dėmesys tautinių mažumų tematikai yra būtinas, kad mes ir toliau galėtume džiaugtis taikiu įvairių tautų sugyvenimu mūsų šalyje.

Kadangi žurnalas išeina prieš pat Naujuosius metus, kokie darbai, galbūt pokyčiai laukia tautinių bendrijų 2024-aisiais?

2024 m. mes ketiname tęsti pradėtą veiklą, finansuoti tautinių mažumų kultūros sklaidos projektus, tęsti tautinių mažumų kultūros centrų finansavimą. Bus minimas „Dainų šventės“ šimtmetis. Jame taip pat dalyvaus ir tautinių bendruomenių kolektyvai. Tautinių mažumų departamentas jau pradėjo pasiruošimą šiam dideliame renginiui.

Be abejo, planuojame tęsti anksčiau pradėtą veiklą, edukuojant tikslines grupes (tiek tautinių mažumų, tiek lietuvių tautybės), skatinant tarpkultūrinį dialogą ir pažinimą, ugdant daugiakultūriškumo ir integracijos politikos lyderystę.

Kalbino Karolina Baltmiškė

Keturiasdešimt Totorių kaimo bendruomenę aplankė D. Nausėdienė

Lapkričio 23 d. Diana Nausėdienė susitiko su Keturiasdešimt Totorių kaimo bendruomene. Susitikime taip pat dalyvavo Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė, Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos vadovas Motiejus Jakubauskas, totorių bendruomenės atstovai.

Bendraudama su susirinkusiais D. Nausėdienė pabrėžė, kad totoriai per amžius išliko ištikimi Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės sergėtojai, prisidedantys prie šalies klestėjimo, reikšmingai praturtinantys valstybės gyvenimą.

Parengta pagal Prezidento kanceliarijos inf.

Nuotr. autorius Eitvydas Kinaitis

Įamžintas Alvidos Gedaminskienės atminimas

ILGAMETĖS
TAUTINIŲ BENDRIJŲ
NAMŲ VADOVĖS
ALVIDOS
GEDAMINSKIENĖS
SALĖ

Spalio 26 d. Tautinių bendrijų namuose paminėtas ilgametės šių namų vadovės ir kūrėjos Alvidos Gedaminskienės (1952-10-27–2021-

10-25) atminimas. Apie ją prisiminimais dalijosi Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė, Vilniaus latvių draugijos pirmininkė Gunta Rone, Lietuvos armėnų sąjungos narys Ruslan Arutiunian, Totorių kultūros centro vadovė Almira Parmaksizoglu, Vilniaus m. baltarusių klubo „Siabryna“ pirmininkas Valentin Stech, Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič, Tarptautinės rašytojų ir

publicistų asociacijos Lietuvoje valdybos sekretorė Raisa Melnikova, kiti su ja kartu dirbę ir bendravę asmenys.

Renginį muzika praturtino pianistės Lija Neugasimova, o Vilniaus Pranciškaus Skorinos gimnazijos mokytoja Valentina Kovalčuk – baltarusiškomis dainomis.

Šio renginio metu Tautinių bendrijų namų antrame aukšte esančioje renginių salėje buvo atidengta atminimo lenta, primenanti, kad ši salė pavadinta Alvidos Gedaminskienės vardu.

TBN inf.

XVIII tarptautinis festivalis „Pokrovo varpai“ – ryški dovana 700 metų jaunam Vilniui

Ruduo Vilniaus kultūriniame gyvenime – kupinas įvykių ir renginių. Įvairių tautų mūsų bei užsienio šalių folkloro mylėtojams šis metų laikas ypatingas – lapkričio mėnesį Vilniuje skamba „Pokrovo varpai“. Šiais metais jis praūžė jau aštuonioliktą kartą ir subūrė atlikėjus iš Lenkijos, Italijos,

Ispanijos, Sakartvelo, Ukrainos, Norvegijos, įvairių tautų folkloro ansamblius iš atokiausių Lietuvos kampelių.

Atsiveikindami su festivaliu „Pokrovo varpai“ iki kitų metų, jo dalyviai Vilniaus 700-mečio sukakties proga turėjo galimybę aplankyti Vilniaus istorines vietas, bažnyčias, muziejus

ir galerijas. Ekskursijos po mūsų šalies sostinę – organizatorių dovana festivalio dalyviams.

XVIII tarptautinio folkloro festivalio „Pokrovo varpai“ organizatorius Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras.

TBN inf.

Lietuvių kalbos kursus ukrainiečiams finansuoja JAV ambasada Lietuvoje

Karolina Baltmiškė

Spalio 2 d. Tautinių bendrijų namuose pradėti lietuvių kalbos kursai, skirti ukrainiečiams, kuriuos karas privertė pasitraukti iš savo šalies ir įsikurti Lietuvoje. Kursus finansuoja JAV ambasada Lietuvoje.

Kaip pažymėjo Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič, JAV ambasados Lietuvoje finansuojamo projekto trukmė 18 mėnesių. Kadangi vienerių kalbos mokymo kursų trukmė šeši mėnesiai, per projektui numatytą laiką bus surengti treji kursai. Per vienerius kursus suformuojama 30 grupių. Vienoje grupėje mokosi nuo 15 iki 25 žmonių.

Pasak kursų atidarymo renginyje dalyvavusios JAV ambasados Lietuvoje diplomatės Andrea Lindgren, Tautinių bendrijų namų projektas yra vienas iš devynių JAV ambasados finansuojamų projektų ir pirmasis iš jų pradėtas įgyvendinti. „Tai, kad Lietuva priėmė apie 80 tūkst. ukrainiečių, mus įkvėpė padėti jiems greičiau išmokti šalies valstybinę kalbą, kad jie greičiau susirastų

darbą, integruotųsi į visuomenę. Amerikiečiai palaiko tarp JAV ir Ukrainos per Lietuvą tiesiamą tiltą“, – kalbėjo JAV ambasados diplomatė.

Šiomet Tautinių bendrijų namų organizuojuose lietuvių kalbos kursuose valstybinės kalbos mokysis daugiau kaip 600 žmonių. Be grupių, kurių kalbos mokymąsi finansuoja JAV ambasada, suformuotos grupės, kurių mokymui lešas skyrė viešoji įstaiga „Stiprūs kartu“. Ne tik Ukrainos, bet ir kitų tautinių bendrijų atstovų mokymąsi valstybinės kalbos finansuoja ir Tautinių mažumų departamentas, Valstybinė lietuvių kalbos komisija. Dalis kursų klausytojų, kurie yra baigę A lygio kursus, kalbos žinias ir išgūdžius

Nuotr. autorė Karolina Baltmiškė

Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič priminė, kad ukrainiečių mokymus finansavo viešoji įstaiga „Stiprūs kartu“ ir JAV ambasada Lietuvoje.

gilins B lygio pakopos mokymuose.

30 žmonių grupė kalbos mokosi kontaktiniu būdu, likusieji – nuotoliniu. Pastarasis būdas sudaro galimybes dalyvauti Tautinių bendrijų namų organizuojuose kursuose nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos, kursų dalyviai gali laisviau pasirinkti užsiėmimų laiką.

Tautinių bendrijų namų organizuojuose kursuose lietuvių kalbos moko pedagogės Violeta Lopetienė, Vilma Žukauskaitė-Lukša,

Nuotr. autorė Karolina Baltmiškė

Lietuvių kalbos moko (iš kairės) Vida Tolkūnė, Violeta Lopetienė, Veronika Adamonytė ir Vilma Žukauskaitė-Lukša.

Vida Tolkūnė ir Veronika Adamonytė. Su dalimi savo mokinių jos susipažino ir apie mokymus pasikalbėjo jau per mokymų pradžios renginį

Mokymų pradžios renginį praturtino ir pluoštą geros nuotaikos dovanojo iš Ukrainos atvykusi smuikininkė Natalia Rodkova, akomponuojant Rimvydui Mítkui, sugriežusi Myroslovo Skoryk melodiją, ir Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos choras AVE VITA. Choro meno vadovas ir dirigentas prof. Kastytis Barisas, chormeisterė Lina Jaskevičienė.

Nuotr. autorė Karolina Baltmiškė

Pirmoji kairėje - JAV ambasados Lietuvoje diplomatė Andrea Lindgren.

Ji gyveno dėl kitų...

Ilona Kabošytė

Šiomet rugpjūčio 30 d. Klaipėdos ukrainiečių kultūros ir švietimo centro „Rodyna“ pirmininkė Lidia Trigub būtų šventusi 63-ąjį gimtadienį. Deja, gimtadienis netikėtai tapo Anapilin išėjusios buvusios ilgametės „Rodynos“ pirmininkės atminimo pagerbimo diena.

Rūpestis visais ir visada

Daugelis jos bendražygių, kolegų, bendruomenės narių dar ir šiandien negali patikėti, kad moters nebėra, juk kas jau kas, bet Lidia, rodos, niekada nepavargdavo...

„Ji turėjo du mobiliuosius telefonus ir vis tiek jai buvo sunku prisiskambinti. Ją visada lydėjo šurmulyš, ji mėgo viską daryti čia pat ir greitai“, – sako „Rodynos“ buvusios pirmininkės dešiniąja ranka vadinamas Artemas Chovakovas.

Kad Lidia vienu metu gebėjo tvarkyti daugybę reikalų, prisimena ir ilgametės jos draugės Vera Chitraja ir Valentina Dudina.

„Ji gyveno dėl kitų, dėl bendruomenės, atsiduodama tam visa savo esybe ir visa energija“, – pasakoja Valentina Dudina.

„Rengėmės minėti Tautinių kultūrų dieną. Lidia jau gulėjo ligoninėje, bet nepaliaujamai rūpinosi, kaip vyksta pasiruošimas. Po operacijos skambina, sunkiai prašneka, bet ir toliau vadovauja, organizuoja. Iki paskutinės minutės“, – gaudinasi Vera Chitraja.

„Ji buvo ir kaip mama, ir kaip draugė, ir kaip psichologė. Ji labai mokėjo suvienyti žmones, surasdavo bendrą sąlyčio tašką. Ji buvo ne tik bendruomenės vadovė, puiki moteris ir lyderė, bet ir gebėjo laviruoti sudėtingiausiose situacijose. Neįtikėtina, kaip ji mokėjo tai padaryti“, – priduria Artemas Chovakovas.

Ilgametė Klaipėdos ukrainiečių kultūros ir švietimo centro „Rodyna“ pirmininkė Lidia Trigub.

Lidia Trigub Klaipėdos ukrainiečių bendruomenės veikloje dalyvavo beveik 30 metų. Iš jų, 10 metų ji vadovavo „Rodynai“.

„Visada bėgte. Užbėgdavo pas mus pasitarti, pasidalyti savo mintimis, išgirsti mūsų nuomonės, – dar gyvais bendravimo su Lidia išpūdžiais dalijasi Klaipėdos tautinių kultūrų centro direktorė Jelena Butkevičienė. – Prisimenu mūsų pirmąjį susitikimą, kai ji tapo bendruomenės pirmininke. Viskas, kas buvo tuomet pasakyta, buvo ir įgyvendinta. Ji dar labiau suvienijo ukrainiečių bendruomenę, jos dėka, ukrainiečių kultūra Klaipėdoje tapo matoma, ryški darbais, įvairiais projektais, meno kolektyvais, kurie koncertuodavo visoje Lietuvoje ir ne be Lidios pastangų. Ji dirbo plačiai. Jos nuomonė buvo svarbi kitiems tautinių bendruomenių pirmininkams.“

Širdyje tarp Lietuvos ir Ukrainos

Į Lietuvą L. Trigub atvyko 1988 m. paskui vyrą, gavusį paskyrimą čia dirbti. Šeima su pertraukomis gyveno tai Lietuvoje, tai Ukrainoje. Daug kas kei-

tėsi. Keitėsi ir abiejų šalių santvarka. Apie sprendimą likti Lietuvoje Lidia yra sakiusi, kad tiesiog taip susiklostė likimas. O jei taip susiklostė, vadinasi, taip ir reikėjo. Viename iš paskutinių savo interviu, paklausta, kokios tautybės ji mano esanti, moteris atsakė:

„Žinoma, pirmiausia esu ukrainietė, nes tai užkoduota mano genuose, bet pagal temperamentą – turbūt jau truputėlį esu lietuvė. Pavyzdžiui, Kijeve įlipęs į maršrutinį autobusą garsiai sveikiniesi, su visais bendrauji, aplinkui kalbos, anekdotai, triukšmas. Lietuvoje kitaip. Čia kitoks mentalitetas, kitoks auklėjimas. Pastebėjau, kad autobuse jau tildau savo anūkę, raminu, sakydama, vėliau pakalbėsime.“

Tuomet, kai kalbėjome, Lidia prisipažino, kad jai patinka lietuviški patiekalai.

„Man patinka cepelinai. Aš juos pagaminau amžinatilsį savo tėvams Ukrainoje, jie sakė: „O Dieve, ką jūs ten valgote“, – pasakodama tada juokėsi moteris.

Pasak jos bendražygių, Lietuvą ji mylėjo, bet visą gyvenimą išliko ir tikra Ukrainos patriotė: jaudinosi dėl kiekvieno žmogaus, nė vieno bėdoje

nepalikdavo, jai širdį skaudėjo dėl kiekvieno tautiečio.

Valentina Dudina prisimena, kaip kartą Lidia, pasiskundusi, kad pavargo ir nieko nenori matyti, šeštadienį nusprendė atjungti telefoną. Ir ką jūs manote? Vakare į jos duris pasibeldė būrys ukrainiečių, kuriuos kažkas atvežė į Lietuvą, žadėjo įdarbinti, bet paliko likimo valiai. Tada Lidia juos visus priėmė, pamaitino. Apskambino visą miestą ir rado jiems darbus.

„Tokia buvo, mūsų Lidusia“, – atsidusta taip švelniai ją vadinsi Valentina.

„Jos meilė buvo bekraštė, begalinė. Ji mylėjo visus ir kiekvieną. Ji visus matė. Jei pasaulyje būtų daugiau tokių žmonių kaip Lidia, nebūtų nei karų, nei kitų grėsmių“, – įsitikinęs Artemas Chovakovas.

Jai nebuvo galima atsakyti

„Kategoriška ji nebuvo, bet jai nebuvo galima atsakyti. Ji mokėjo įtikinti. Kartais tiesiog pasakydavo: reikia padaryti. Ir darei. Ji buvo tarsi generolas–profesionalas. Niekada neperžengdavo ribų, nekeldavo balso, bet kai ji ko prašydavo – negalėjai atsisakyti. Ji buvo labai stipri asmenybė, tvirto charakterio. Ji buvo tokia, kokių dabar reta“, – pasiteiravus, kokia ji buvo „Rodynos“ vadovė, prisimena Artemas Chovakovas.

„Ją visi gerbė, su visais ji tardavosi. Jai rūpėjo, kad aplink visi gerai jaustųsi. Padorumas jai buvo labai svarbus“, – bendruomenės narius papildė Vera Chitraja, pagrindinė „Rodynos“ virėja ir kepėja. Ji bendruomenės šventėms ir kitoms progoms yra prikepusi ir privirusi nesuskaičiuojamus kalnus bandelių, virtinukų, tonas ukrainiečių barščių.

Kaip viena šeima

Lidia Trigub džiaugėsi, kad bendruomenėje visi kaip šeima, kaip giminės, kartu šventes švėsdavo, krikštijo vieni kitų vaikus.

„Kad susitiktum su Lidia ir švės-

Bendruomenėje visi kaip viena šeima...

tum, nereikėjo ieškoti specialios priežasties. Būdavo po renginio perklausiam: gal arbatos? Ir tada, žiūrėk, kas maisto, kas gitarą, kas akordeoną atneša. Lidia mokėjo čia pat, beveik iš nieko, sukurti jaukią namų aplinką, – pasakoja Artemas Chovakovas ir priduria. – Jei po švenčių, kitų renginių, likdavo kokio ukrainietiško maisto, Lidia pasirūpindavo, kad jis būtų nuvežtas Klaipėdoje studijuojantiems ukrainiečiams. Oi, kaip jie džiaugdavosi! Mūsų „Rodyna“ – tai mūsų siela, mūsų šeima. Tokia ir liks. Mes visada buvome kartu. Jei kam bėda, niekam nereikia prašyti – mes ten. Jei yra problema – sprendžiame kartu.“

Karas įsiskverbė į ir širdį

Tačiau tokios bėdos, kokia ukrainiečius užgriuvo 2022 metų vasarį, niekas nesitikėjo.

„Kai pradėjo važiuoti karo pabėgėliai iš Ukrainos – buvo kažkas neįmanomo. Lidia pamiršo save, šeimą. Jai svarbiausia buvo padėti nuo karo pasitraukusiems tautiečiams. Jei reikėdavo kažką gauti, pakovoti, visada Lidia imdavosi ir jai sekėsi“, – prisimena Vera Chitraja.

„Nė viena bendruomenė neturėjo tiek darbų ir tokios atsakomybės, kuri užgriuvo „Rodyną“. Moraliai ir fiziškai sunku. Dirbome visą parą, septynias dienas per savaitę“, – apie šį laikotarpį yra pasakojusi Lidia Trigub.

„Buvo labai sunku per pirmuosius karo mėnesius. Neįsivaizduojate, kiek kuro, kiek paramos mes gebėjome rasti. Atvažiuoja žmonės, tada juos reikia kažkur apgyvendinti. Kur? Pas draugus, pas pažįstamus“, – prisiminimais dalijasi Artemas Chovakovas.

Lidia pasakojo, kad per tuos mėnesius, kai „Rodynos“ centre veikė savanorių centras–pabėgėlių priėmimo punktas, ji tiek prisiklausė ir pamatė, kad užtektų ne vienam romanui. Tačiau visoje toje situacijoje ji sugebėjo išžvelgti ir šviesiąją pusę.

„Tie žmonės (karo pabėgėliai iš Ukrainos), kurie čia atvyko, jie atnešė kažką tokio, kaip dvasinį tautiškumo atgimimą, pilietinį suvokimą, kad taip – mes ukrainiečiai. Jie priverčia mus labiau jaustis ukrainiečiais ir tai yra labai gerai. Net kalba. Anksčiau ukrainiečių kalba laikyta tarsi antrarūšė. Dabar viskas kitaip, – yra sakiusi Lidia Trigub. – Taip, mes gyvename kitoje šalyje, bet turime atsiminti, jei širdyje, kraujyje dar yra to ukrainietiško DNR, turi ir ukrainiečių kalbą mokėti, ir savo tautine kultūra domėtis, ir perduoti tai savo vaikams.“

2023 m. birželį šį pasaulį palikusi, buvusi ilgametė Klaipėdos ukrainiečių kultūros ir švietimo centro „Rodyna“ pirmininkė Lidia Trigub, amžinojo poilsio, pagal jos pareikštą paskutinę valią, atgulė gimtojoje Ukrainoje, Černigovo apskrityje, Snovsko rajone, Turja kaimo kapinėse.

Kupini įvykių „Dačijos“ metai

Lučija Barkienė

Lietuvos rumunų kultūros bendrijai „Dačija“, jungiančiai išeivius iš Moldovos Respublikos ir Rumunijos, 2023 metai buvo kupini įvykių. Manau, bendrijai svarbiausia buvo Vilniaus miesto 700 metų jubiliejus ir įvykiai, susiję su permainomis Moldovos Respublikoje. Be abejo, bendrijos veikloje buvo ir kitų įvykių bei švenčių, kurias tradiciškai minime kiekvienais metais.

Bendrijos veiklos kalendoriniai metai prasidėjo **sausio 24 d.**, kai mus Tautinių bendrijų namuose aplankė delegacija iš Moldovos Tarpetninių santykių agentūros ir jos vadovas Dmitrijus Moruzas. Svečius lydėjo ESBO Vyriausiojo tautinių mažumų reikalų komisaro patarėja Natalia Mirimanova ir nacionalinės programos pareigūnas Sergiu Conovalu. Susitikimo metu kalbėjome apie Lietuvos ir Moldovos tautinių mažumų politiką. Svečiai susipažino su bendrijos „Dačija“ veikla. Įdomiausia mūsų bendrijos patirtis svečiams pasirodė rumunų kalbos diktanto rašymas. Šią tradiciją mes perėmėme iš lietuvių. Vėliau sužinojome, kad šiais metais Kišiniove pirmą kartą rugpjūčio 31 d. buvo organizuotas rumunų kalbos diktantas.

Vasario 10 d. bendrijos nariai dalyvavo tradicinėje Duonos šventėje.

Jau 34 metus Lietuvoje **kovo 1 d.** bendrija „Dačija“ švenčia Marcišor šventę. Tai moldavų ir rumunų švenčiama pavasario atėjimo šventė, susijusi su žemdirbystės ciklu. Šventės ištakos siekia daugiau nei 8000 metų. Šventės simbolis Marcišor – raudonas ir baltas pumpurėliai, simbolizuojantys meilę ir pagarbą. Kiekvieną pavasarį kovo 1-ąją žmonės dovanoja vienas kitam šį mažą, mielą amuletą, linkėdami svajonių išsipildymo, meilės ir laimės. 2017

2013 m. lapkričio 24 d. „Dačija“ mitingė už Moldovos priėmimą į ES S. Daukanto aikštėje.

m. gruodžio 6 d. Marcišor tradicija buvo įtraukta į pasaulio UNESCO nematerialųjį kultūros paveldo sąrašą. Marcišor simbolis per šimtmečius sugebėjo perduoti stiprią vilties ir atgimimo žinią.

Ši šventė labai populiari tarp jaunimo.

Balandžio 3–5 d. Moldovos Respublikos parlamento pirmininkas Igoris Grosu, kolegos iš Vilniaus kvietimu, su oficialiu vizitu lankėsi Lietuvos Respublikoje.

Balandžio 4 d. Moldovos ambasadoje Vilniuje įvyko susitikimas su bendrijos Dačija nariais. Parlamento pirmininkas kalbėjo apie teisėsaugos reformą Moldovoje, susitikimo metu aptartas ir oro skrydžių, jungiančių Kišiniovą bei kitas valstybes klausimas. Kišiniovo tarptautinis oro uostas grįžo į valstybės valdymą. „Dabar atsakingos institucijos turi misiją užtikrinti optimalų funkcionavimą, didesnę maršrutų ir krypčių už prieinamą kainą skaičių“, – sakė Igoris Grosu. Pabaigoje parlamento pirmininkas Igoris Grosu pakvietė Lietuvoje apsigyvenusius moldavus būti Moldovos Respublikos ambasadoriais, propaguojant kultūrą ir protėvių tradicijas.

Gegužės 21 d. Moldovos Res-

publikos sostinėje Kišiniove buvo surengtas didelis Moldovos integracija į ES palaikymo mitingas. Jame dalyvavo daugiau kaip 75 tūkst. žmonių. Mitinge kalbėjusi Europos Parlamento pirmininkė Roberta Metsola sakė, kad ES remia Moldovos kandidatūrą, ir pridūrė, kad Moldova jau pasirengusi europinei integracijai. (2022 metų birželį Moldovai buvo suteiktas ES šalies kandidatės statusas). Bendrija „Dačija“ kartu su Moldovos Ambasada Vilniuje surengė palaikymo akciją su tautinėmis vėliavomis ir šūkais, remiančiais Moldovos integraciją į ES. Mums labai svarbu, kad ir Lietuva tvirtai palaiko Moldovos siekį tapti ES nare.

2002 metais **gegužės 21-oji** UNESCO sprendimu buvo paskelbta Pasauline kultūrų įvairovės diena. Pabrėždamas savo siekį išsaugoti visų šalyje gyvenančių tautų savitumą, įvairovę ir bendradarbiavimą, Lietuvos Respublikos Seimas 2013 m. spalio 15 dieną priimtoje Atmintinų dienų įstatymo pataisoje tą pačią – gegužės 21-ąją – paskelbė **Lietuvos Tautinių bendrijų diena**. Šiomet pažymėjome Tautinių bendrijų dieną dešimtąjį kartą. Labai gerai prisimenu 2013 m. sausio

25 d. įvykius. Dalyvavau LR Seimo Apskritojo stalo „Tautinės mažumos Lietuvos gyvenime“ diskusijoje. Po šito susitikimo ir įvyko Tautinių bendrijų dienos įtvirtinimas Atmintinų dienų įstatymu. Tuo metu ėjau Tautinių bendrijų tarybos pirmininkės pareigas. Šias pareigas ėjau ne visą kadenciją, tačiau išimintiniausias mano darbas buvo būtent Tautinių bendrijų diena.

Vykdamas projektą, kurį iš dalies finansavo TMD prie LRV, **gegužės 31 d.** Tautinių bendrijų namuose pristatyta menininkės Rodica Morari tapybos darbų paroda „Aukščiau žvaigždžių“. Šio renginio tikslas – pasveikinti vilniečius, tautinių bendrijų atstovus ir Vilniaus svečius su Lietuvos istorinių įvykių – Vilniaus 700 metų jubiliejumi. Moldovoje gimusi ir Kauno rajone, Kačerginėje gyvenančią profesionalią dailininkę sveikino Moldovos Respublikos ambasadorius J. E. Emil Druc. Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Irma Rabcevičienė. Apsilankymu dailininkę pagerbė ir Armėnijos, Kazachstano, Sakartvelo, Latvijos ambasadoriai, Prancūzijos, Rumunijos, JAV ambasadų atstovai, Šventojo Sosto atstovas Apaštalinis Nuncijus arkivyskupas Petar Rajič, Lietuvos

Bendrijos nariai susitiko su Moldovos Respublikos parlamento pirmininku Igor Grosu.

Respublikos Seimo nariai. Parodos atidarymo diena pasirinkta neatsitiktinai – būtent 1990 metų gegužės 31 dieną Moldovos Aukščiausioji Taryba pirmoji pripažino Lietuvos nepriklausomybę. O **rugsėjo 23 d.** vyko nepakartojama kelionė į Rodiart studiją. Bendrijos „Dačija“ nariai lankėsi dailininkės Rodica Morari studijoje Kačerginėje, kur vyko ekskursija ir piešimo edukacinė programa vaikams.

Minėdami 34-ąsias Baltijos kelio metines **rugpjūčio 23 d.** radome bendrijos archyvuose nematytų juodai baltų nuotraukų, patvirtinančių, kad 1989 metų rugpjūčio 23 d. Baltijos kelyje dalyvavo ir Moldovos Respublikos Liaudies Fronto atstovai.

Rugpjūčio 27 d. kartu su Moldovos ambasados atstovais šventėme Moldovos Respublikos Nepriklausomybės dieną.

Buvome pakviesti į ambasados būstinę. Mūsų moterys pagamino įvairių tautinių patiekalų.

Rugpjūčio 31 d. kartu su Moldovos ir Rumunijos ambasadų atstovais paminėjome rumunų kalbos dieną. Rumunų kalbos diena Moldovos Respublikoje minima nuo 1990 m. Rumunijoje nuo 2013 m. Rumunų kalba kaip ir italų, prancūzų, ispanų, portugalų kalbos, priklauso romanų kalbų grupei. Kaip užsienio kalba ji yra dėstoma 40 pasaulio šalių. Apie 60 proc. žodžių, kurie yra rumunų kalbos pagrindinio žodyno dalis, yra kilę iš lotynų kalbos. Rumunų kalba yra gimtoji maždaug 28-iems milijonams žmonių. Rumunų kalba yra valstybinė kalba Rumunijoje ir Moldovos Respublikoje ir turi oficialiosios ES kalbos statusą. Rumunijos ambasados Lietuvoje iniciatyva, 2017 metais, Vilniaus universiteto ir Rumunų kalbos instituto Bukarešte pasirašyta bendradarbiavimo sutartis dėl rumunų kalbos, literatūros, kultūros ir civilizacijos kursų organizavimo Vilniaus universitete. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Užsienio kalbų institute nuo 2017 metų rugsėjo mėnesio pradėti rumunų kalbos kursai. Rumunų kalbos A1 (pradedantiesiems) ir A2 (pažengusiems), lygių kursus veda Rumunijos kalbos instituto dėstytojas dr. Ovidiu Ivancu. Šiais metais Moldovos parlamentas pritarė valstybinės kalbos pakeitimui iš moldavų į rumunų. Moldovos parlamentas 2023 m.

„Dačija“ ansamblis

kovo 16 dieną priėmė įstatymo projektą, kuriuo siekiama visuose teisės aktuose, įskaitant šalies Konstituciją, pakeisti valstybinės kalbos pavadinimą iš moldavų į rumunų.

Labai džiugi žinia apie bendrijos „Dačija“ naujai susikūrusį vokalinį ansamblį, kuris taip ir vadinasi – „Dačija“. Ansamblio nariai broliai Danas ir Darius Skramtai, Indrė ir

Eglė Skramtai ir Elena Salamandic - Alijošienė. **Lapkričio 9 d.** ansamblis „Dačija“ dalyvavo 18-ame tarptautiniame folkloro festivalyje „Pokrovo varpai“.

Vilniuje vyko kasmetinė Pasaulio estų tarybos konferencija

2023 metų tarptautiniame Lietuvos estų draugijos projekte „Estija čia ir ten“ dalyvavo Estijos draugijų vadovai iš šešių Europos šalių: Norvegijos, Suomijos, Ukrainos, Latvijos, Italijos ir Lietuvos. Projekto metu buvo diskutuojama, kaip gyvenant užsienyje saugoti ir puoselėti savo gimtąją kalbą ir kultūrą. Pasidalinome gerosiomis patirtimis įvairiose šalyse. Buvo nuspręsta šios aktualios ir reikalingos temos gvildinimą tęsti kitų metų projektuose. Projektą finansavo Estijos užsienio reikalų ministerija.

2023 m. gegužės 26–27 d. Vilniuje vyko kasmetinis Pasaulio estų tarybos konferencija, kurią organizavo Lietuvos estų draugija. Dalyvavo užsienio pasaulio estų skėtinių organizacijų atstovai iš 11 šalių, iš viso 35 delegatai. Renginio atidarymas vyko Tautinių mažųjų departamento salėje, Lietuvos estų draugija su malonumu svečiams pristatė Tautinių bendrijų namus.

Renginio metu LR

Tarptautiniame Lietuvos estų draugijos projekte „Estija čia ir ten“ dalyvavo Estijos draugijų vadovai iš šešių Europos šalių.

Pasaulio estų tarybos konferencijos dalyviai.

Susitikimas su Pasaulio lietuvių organizacijų atstove, Seimo nare Dalia Asanavičiute.

Seime įvyko susitikimas su Pasaulio lietuvių organizacijų atstovėmis Dalia Asanavičiute, Dalia Henke, Lietuvos Seimo nariais. Ypač daug pasaulio estų organizacijų atstovų dėmesio sulaukė Lietuvoje planuojamas referendumas dėl pilietybės išsaugojimo. Bendrai nuspręsta bendradarbiavimą tęsti.

Pasaulio estų organizacijos (PEO) metinėje konferencijoje Lietuvos estų draugijos pirmininkė Lia Urman buvo išrinkta nauja PEO.

Konferencijos vakaro kulminacija – Lietuvos estų draugijos projekto „Estiškos dovanos Vilniui“ rėmuose surengtas pasaulinio garso estų a cappella ansamblio „Estonian Voices“ koncertas „Domus Maria“ koncertų salėje. Projekto rėmėjas – Vilniaus m. savivaldybė.

TBN inf.

Vilniaus latviams metų renginys – 150-oji Latvijos dainų šventė

Gunta Rone

Vilniaus latviams ir šie metai, kaip ir ankstesni, buvo turtingi ir įvairūs. Vyko nacionalinės, etnografinės, valstybinės šventės. Mums svarbus Latvijos ambasadoje birželio 17 d. vykęs renginys, kurio metu mes pasirėngėme 150-ųjų Latvijos dainų šventės paminėjimui. Lietuvos latviai įsitraukėme į sukakčiai skirtus renginius, dalyvavome šventinėse eitynėse kaip Lietuvos latviai.

Šiomet į Lietuvą atvyko nauja Latvijos ambasadorė Solveiga Silkalna. Dar lapkričio mėnesį Vilniaus latviai su ja susitikome, papasakojome apie savo veiklas. Ambasadorės kvietimu kartu su kitų šalių ambasadoriais paminėjome Latvijos nepriklausomybės atkūrimo dieną. Gruodžio mėnesį pasikvietę svečių iš kitų bendruomenių atsisveikinome su 2023-iaisiais, kurie mūsų draugijai buvo kupini veiklų, naujų sumanymų.

Taip pat šiomet mes ruošėmės ateinantiems metams. Papildomai įsigijome vainikėlių, kurie yra svarbi

Nuotr. autorė: Karolīna Balmiškė

Gunta Rone (kairėje) Latvijos ambasados kieme surengtose Joninės.

latvių nacionalinio kostiumo dalis. Po truputį rengiamės kitais metais vyksiančiai 100-ajai Lietuvos dainų šventei. Mes ne tik demonstruosime, kaip pinti vainiką, bet dalyvausime šventinėse eitynėse. Taigi šiomet atliktas darbas teikia vilčių, kad daugiau latviškais kostiumais vilkinčių žmonių sudalyvaus Lietuvai svarbioje dainų šventėje.

Taip pat buvome išvažiavę į Anykščius, kur susipažinome su

įvairiais kultūros objektais. Taip mes stengiamės daugiau susipažinti su Lietuvos miesteliais, kultūra, gamta, istorija, žmonėmis.

Į savo renginius kviečiame savo tautiečius iš įvairių regionų, kad tvirčiau pajustumė vienas kito petį. Labai džiaugiamės darbu su vaikais. Vaikų klubo užsiėmimus lanko apie 20 vaikų. Dalis vaikų auga mišrioje šeimoje, bet tėvai nori, kad jie išmokytų ir latvių kalbą.

Labai gerai, kad šiomet įvyko Lietuvos ir Latvijos parlamento vadovių susitikimas, kuriame buvo nagrinėjamos didesnės pasienio ruožo latvių ir lietuvių bendradarbiavimo galimybės, kad Lietuvos mokyklose vaikai galėtų mokytis latvių, o Latvijos – lietuvių kalbos. Išties toks bendradarbiavimas turi senas ištakas. Nuostabus dalykas, kad dabar tas bendradarbiavimas pakeliamas į aukštesnį lygį. Kol kas dar daug neaiškumu, bet svarbiausia, kad apie tai jau kalbama valstybiniu lygmeniu. Su kaimynu reikia susikalbėti jo kalba.

Mes turime vieni kitiems padėti, nepaisant mūsų kalbos, religinių įsitinimų.

Nuotr. autorė: Karolīna Balmiškė

Latvijos ambasadorė Solveiga Silkalna (centre) Vilniuje vykusiame Latvijos nepriklausomybės atkūrimo minėjime.

2023-iej Lietuvos graikams buvo itin sėkmingi

Spalio 28 d. Tautinių bendrijų namuose Lietuvos graikų draugija „Patrida“ minėjo graikų valstybės „Ochi“ („Ne“) dieną, kuri žymi Graikijos kovos prieš fašizmą pradžią. Tai buvo vienas iš šios bendruomenės renginių. „Šie metai Lietuvos graikams buvo itin aktyvūs ir sėkmingi“, – pasidžiaugia Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ pirmininkė Evelina Paulavičienė.

Reikšmingiausias įvykis

„Patridos“ vadovė akcentuoja, kad Lietuvos graikams didžiausias ir reikšmingiausias 2023-ųjų įvykis buvo Konstantinopolio patriarchato atėjimas į Lietuvą. „Kovo 20–23 dienomis su oficialiu vizitu Lietuvoje pirmą kartą lankėsi Visuotinis (Konstantinopolio) patriarchas Baltramiejus I. Vizito metu patriarchas susitiko su besikuriančia tikinčiųjų bendruomene, su mūsų šalies premjere Ingrida Šimonyte pasirašė susitarimą, kuriuo siekiama ir toliau stiprinti bei plėtoti bendradarbiavimą abiem šalims svarbiose srityse, siekiant palengvinti sąžinės ir religijos laisvės įgyvendinimą ortodoksų konfesijos tikintiesiems Lietuvoje“, – metų pradžios įvykiais pasidžiaugia Evelina Paulavičienė.

Prisimintos graikų šventės

Kovo 25-ąją „Patrida“ savo bendruomenės narius ir bičiulius

„Šiek tiek graikiškos kilmės žmonių pažinojome dar prieš Lietuvos nepriklausomybę, bet sovietmečiu pasakyti, kad esi graikas, buvo tolygus nuosprendžiui atsidurti valdžios nemalonėje, – sako Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ vicepirmininkas Nikolajus Medvedevas Varikopulos. – Močiutė, slėpdama mano graikišką kilmę, buvo pakeitusi mano pavardę. Kai Lietuvoje prasidėjo atgimimas, pradėjome kurti Lietuvoje gyvenančių graikų bendruomenę. Lietuvos graikai pradėjo aktyviai domėtis savo kultūra, mokytis graikų kalbos.“

„Patridos“ renginiuose svečiavosi Graikijos ambasadorius Lietuvoje J. E. Grigoris Karahalios

pakvietė į Graikijos nepriklausomybės dienos minėjimą. Bendruomenės nariai kartu šventė Velykas. Gegužės 19-ąją paminėjo Ponto graikų genocido dieną – 1914–1923 m. vykęs Ponto graikų genocidas buvo sistemingas etninių krikščionių, gyvenusių Osmanų Imperijoje, valymas iš istorinės tėvynės Mažojoje Azijoje, Centrinėje Anatolijoje, Pontos ir buvusioje Rusijos Kaukazo Karso srities provincijoje. Rugsėjo mėnesį bendruomenės nariai pasveikino draugijos vicepirmininką Nikolajų Medvedevą su 90-uoju gimtadieniu.

Spalio 28 d. draugijos nariai susirinko į renginį, skirtą paminėti graikų valstybės „Ochi“ („Ne“) dieną, kuri žymi Graikijos kovos prieš fašizmą pradžią.

„1940 metų spalio 28 dieną Italija pateikė Graikijai ultimatumą, kad ji

privalo išleisti jų karines pajėgas, bet tuometinis Graikijos Ministras Pirmininkas Ioannis Metaksas į tai atsakė vienu žodžiu – „Ne“ ir prasidėjo ilgas, net 264 dienas trukęs graikų pasipriešinimas. Graikija buvo pirmoji šalis Europoje, kuri ilgiausiai priešinosi fašistinėms jėgoms ir, ekspertų manymu, Europai būtų buvę daug sudėtingiau nugalėti fašizmą, jei ne graikai, – datos reikšmingumą apibūdina Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ pirmininkė Evelina Paulavičienė. – Graikų ypatumas – šaliai svarbių įvykių pradžios šventimas. Taigi spalio 28-oji yra diena, kai graikai apsisprendė kovoti už savo laisvę. Pirmą kartą ši diena paminėta jau 1941 metais, kai Graikija buvo fašistų nelaisvėje.“

Tradicija tapo ir Kalėdų šventimas. Tik Kalėdų seneliui kasmet vis sunkesnė užduotis, nes vaikų skaičius nuo penkių pernai buvo išaugęs iki 50.

Dalyje renginių dalyvauja ir Graikijos ambasadorius Lietuvoje.

Gilinosi į graikų kultūrą

„Ir 2023-iaisiais veikė sekmadieninė mokyklėlė. Joje vaikai mokėsi graikų kalbos, susipažino su graikų kultūra. Mums graikų kalbos mokytoją atsiunčia Graikijos švietimo ministerija. Nuo rugsėjo pradėjome mokyti graikų šokių. Šokių gali mokyti visi, kas žavisi graikų kultūra. Tik nereikėtų apsirinkti dėl „Sirtakio“. Šis uždegantis šokis nėra nacionalinis graikų šokis. „Sirtakį“ 1964 metais sukūrė garsus graikų kompozitorius Mikis Theodorakis filmui „Graikas Zorba“. Po šio filmo pasirodymo „Sirtakis“ tapo Graikijos populiariausiu šokiu ir vienu iš nacionalinių simbolių“, – sako Lietuvos graikų draugijos pirmininkė Evelina Paulavičienė.

Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ vicepirmininkas Nikolajus Medvedevas Varikopulos atšventė 90-ąjį gimtadienį.

Lietuvos karaimų kultūros bendrija: nuo stovyklos iki muziejaus gynimo

Dr. Karina Firkavičiūtė

2022-aisiais minėjome Lietuvos karaimų metus. Įgyvendinome per 70 įvairių projektų. Jiems visus 2021-uosius metus intensyviai ruošėmės, tad dvejus metus iš eilės buvome iš tiesų išskirtinai aktyvūs. 2023-uosius pradėjome užbaigdami pernykščius darbus – sausio mėnesį įvyko du dr. Halinos Kobeckaitės knygos „Karaimų istorijos pėdomis“ pristatymai, vienas Trakų viešojoje bibliotekoje, kitas – Tautinių mažumų departamente.

Toliau planavome tik surengti vaikų stovyklą, o daugiau laiko skirti refleksijai apie mūsų poreikius, įvykdytų projektų poveikį, svarbą, numatėme veikti kiek lėčiau, tačiau renginių netrūko.

Vaikų stovykla „Kujaščech“ (Saulutė) įvyko rugpjūčio mėnesį. Į ją susirinko gražus būrelis vaikų, jų buvo per 20. Jie penkias dienas smagiai bendravo, mėgindami kalbėtis

Rugpjūčio mėnesį vykusios vaikų stovyklos „Kujaščech“ (Saulutė) dalyviai.

karaimiškai ir dalyvauti veiklose, kurios ne tik suartintų vienus su kitais, bet ir suteiktų įdomios karaimiškos patirties (šokiai, pamaldos, kenesos dėlionė ir pan.). Smagu, kad į šią vasaros stovyklą susirinko vaikai (kartu su tėvais) iš įvairių valstybių ir kad renginio organizavime aktyviai

dalyvavo jaunesnė karaimų bendruomenės karta.

Tačiau visus kitus planus nuo pat metų pradžios prireikė keisti... Nebegalėjome ramiai mąstyti ir susikoncentruoti į savo poreikius, nes vienas skausmingai ryškus įvykis visiškai sutrikdė mūsų normalų būvį.

Staiga, labai netikėtai, vos pabai-
gus įvairias apžvalgas apie praėjusius
metus ir jų intensyvią veiklą, 2023
vasario 3 d. susitikimo su Lietuvos
karaimų religinės bendruomenės
vadovais metu, Trakų istorijos mu-
ziejaus (TIM) vadovė, neįvardindama
priežasčių, įteikė pranešimą, kad nuo
birželio 5 d. muziejus nutarė viena-
šališkai nutraukti Serajos Šapšalo
Karaimų tautos muziejaus pastato
adresu Karaimų g. 22 Trakuose
panaudos sutartį, t. y. nusprendė
uždaryti šį Karaimų tautos muziejų.

Tokį TIM veiksma supratome
kaip kultūrinį genocidą, žlugdantį,
niekinantį ir naikinantį ir taip ne-
gausius karaimų gyvybės ženklus.
Nesutikdami su tokiu nepagrįstu
ir netikėtu sutarties nutraukimu ir
faktišku muziejaus uždarymu, suvok-
dami tokio veiksmo grėsmę karaimų
kultūrai, jos gyvavimui ir pristatymui
natūraliomis aplinkybėmis Trakuose
specialiai tam paties Serajos Šapšalo
ir bendruomenės jėgomis XX a.
pradžioje pastatytame istoriniame
pastate, kreipėmės į Kultūros minis-
teriją, LRV kanceliariją, LR Seimo
kultūros komitetą, Tautinių mažumų
departamentą pagalbos, siekdami
atšaukti TIM sprendimą nutraukti
panaudos sutartį ir muziejaus veiklą.

Karaimų bendruomenės inicia-
tyva ir bendromis minėtų institucijų
pastangomis nuo vasario mėnesio
vyko įvairūs susitikimai ir susiraši-
nėjimai situacijai aptarti ir ieškant
sprendimų, kad muziejus vėl veiktų.
Paskutinis susitikimas įvyko LR
Vyriausybės kanceliarijoje balandžio
6 d. Jo metu TIM buvo paskatintas
atšaukti minėtą laišką dėl pastato
panaudos sutarties nutraukimo ir
atnaujinti Serajos Šapšalo karaimų
tautos muziejaus Trakuose veiklą jau
šią vasarą bei pasirengti didesniai
ekspozicijos atnaujinimui preliminar-
iai nuo 2025 m., kai potencialiai bus
įmanoma ieškoti naujų šio atnaujini-
mo finansavimo šaltinių.

Balandžio 7 d. iš TIM buvo gau-
tas panaudos nutraukimą atšaukiantis

Surengtos piešimo dirbtuvės, kurias vedė broliai Babadžanai.

raštas, o rugpjūčio 10 d. atnaujinta
S. Šapšalo karaimų tautos muziejaus
ekspozicija buvo atidaryta ir yra vėl
prieinama lankytojams. Visą tą laiką
(nuo balandžio 7 d. iki rugpjūčio 10
d.) bendruomenės vadovai ir atstovai
aktyviai dalyvavo rengiant atnauji-
namą ekspoziciją, rinko eksponatus,
rengė ir vertė tekstus, tikslino bibli-
ografinius aprašus. Atlikome daugiau
darbų nei reikėtų panašioje situaci-
joje, bet dėl profesionalumo, žinių,
supratimo, geranoriškumo stokes
muziejuje nematėme kitos išeities.

Iki šiol nėra aišku, kokia buvo to-
kių negarbingų TIM veiklų priežastis,
juolab, kad ligi tol gan vaisingai ben-
dravome su TIM paties muziejaus
iniciatyva. Kiekvienas turbūt turime
savas versijas. Galime tik konstatuoti,
kad, deja, kadangi priežastys nėra
aiškios, jos turbūt nėra apčiuopia-
mos, dėl ko ir sunkiai panaikinamos,
tad įtampa šioje srityje tebelieka.
Nenorime jos tokios niekam linkėti,
juolab tautinėms mažumoms. Turime
labai nedaug ir tik savanoriškų jėgų
„kovai“. Neturime savo valstybės už
Lietuvos ribų, kitų finansinių šaltinių
ir gausių žmogiškųjų resursų, kurie
gelbėtų, jei mūsų etninė mažuma
būtų didesnė. Jokios institucijos čia,
beje, ir nepadės, jei žmonės ir toliau

kultivuos savo agresyvias ir netole-
rantiškas nuostatas.

Metų gale matome, kad buvo kiek
naivu tikėtis, jog Karaimų metai atneš
daugiau pozityvumo. Vos atidarius
atnaujintą S. Šapšalo ekspoziciją,
buvome pastatyti prieš kitokį karai-
mų kultūros ir paveldo bjauravimo
faktą – Trakų r. savivaldybė staiga
ėmė įgyvendinti Trakų „humaniza-
vimo“ projektą, kurio kai kurių dalių
žadėjo nebevykdyti, kai prieš metus jį
aptarinėjo su miesto gyventojais. Ir,
o stebukle, nuo rugsėjo 4 d. miesto
senamiesčio dalyje, visoje Karaimų
gatvėje, pačioje originaliausioje
miesto dalyje, buvusiame Karaimų
mieste, atsirado visiškai su aplinka ir
su esama tos miesto dalies estetika,
paveldo istoriškumu nesuderinami
modernizmo elementai – didžiuliai
balti dryžiai gatvėje ir gausybė va-
žiuojamoje gatvės dalyje pristatytų
kelių rūšių suoliukų bei šiukšlių dė-
žių. Tie visi daiktai net tarpusavyje
nederą, ką jau kalbėti apie aplinką...

Čia ne vieta minėti judėjimo šia
gatve uždarymo problemos, kuriai
rasti tokie makabriški sprendimai.
Kodėl, galvojant apie mašinų srauto
sumažinimą, reikia šitaip subjauroti
tuos unikalius paveldo, kraštovaiz-
džio, kultūros turtus, o kartu trans-

Nuotr. autorius M. Vitešas

Sakmė apie dovanotą širdį.

portui taip jokio sprendimo ir nepasiūlius? Kodėl „rūpestis paveldu“, pasak Savivaldybės, išreiškiamas tokiais bejėgiais, niokojančiais patį paveldą būdais? Net Vilniaus Paupio regionas galėtų tapti teigiamu pavyzdžiu pažiūrėjimui, jau nekalbant apie Vokietijos, Prancūzijos, Ispanijos, kitų kraštų fantastinius miestų atgaivinimus, kai sujungiama gili paveldosauginė praeitis su naujumu, šiuolaikiškumu. Šįkart koja buvo pakišta ne tik karaimams, bet ir visai Lietuvai. Stebiuosi, kaip tokius kreivus dalykus darantiesiems trūksta ne tik skonio, fantazijos, drąsos, bet ir elementaraus supratimo apie jų veiksmų ir panaudojamų lėšų poveikį aplinkai, žmonėms, miesto ekosistemai.

Laimė, kad tame makabriškame fone turėjome ir kuo džiaugtis. Ryškiausias pozityvus užtaisas vyko vasarą – rugpjūčio 18–20 d. Trakų pilyje buvo rodoma pernai sukurta „Sakmė apie dovanotą širdį“. Tai kompozitoriaus Lino Rimšos sukurta ir Daliaus Abario režisuota, „Lietuvos“ ansamblio ir didelio būrio profesionalių dainininkų, muzikantų, šokėjų, aktorių įkūnyta muzikinė drama apie karaimų istoriją ir dabartį, apie gilų dvasinį karaimų ir lietuvių tautų ryšį. Tai kartu puiki muzikinė tradicinių karaimiškų dainų reprezentacija ir fantastinis Lietuvos istorijos

įkūnijimas scenoje, toks retas šiais laikais. Šis spektaklis, beveik dviejų metų grandiozinio darbo rezultatas, pranoko visus lūkesčius, buvo įdomus kaip muzikos ir istorinio turinio derinys. Jis sužavėjo visus žiūrovus, ir kartu buvo nepaprastai paveikus ir stipriai energizuojantis pačius Lietuvos karaimus, visą mūsų bendruomenę. Žavėjomės juo pernai ir su malonumu žiūrėjome jį ir šiemet. Beje, norintieji gali spektaklio video įrašą rasti LRT mediatekoje: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000249571/muzikine-dramasakme-apie-dovanota-sirdi>

Kitas svarbus šių metų darbas – vėlgi pernykščių veiklų tęsinys – pernai rengtos mokslinės konferencijos apie karaimų kalbą leidinio parengimas. Konferenciją rengėme kartu su Vilniaus universiteto Azijos ir transkultūrinių studijų institutu, Krokuvos universitetu bei Lenkijos Respublikos ambasada Lietuvoje. Konferencijoje nagrinėjome tokias temas kaip karaimų kalbos tyrinėjimai ir jos išsaugojimo pastangos (parengtas nepaprastai išsamus prof. H. Jankowskio tekstas, apžvelgiantis visus karaimų kalbos tyrimus), taip pat tebegyvuojantys karaimų kalbos šaltiniai, Biblijos vertimai į karaimų kalbą.

Per šiuos metus iš autorių surin-

kau užrašytus konferencijos referatus (jų bus 12 iš Lietuvos, Lenkijos, Turkijos, Švedijos ir Vengrijos), sulaukiau kelių palankių viso leidinio recenzijų. Su VU dėstytojais Natela Statkiene ir Šarūnu Rinkevičiumi trise esame šio leidinio rengėjai ir redaktoriai, tad kartu parengėme būsimo leidinio įvadą. Planuojame, kad tai bus elektroninis, ne spausdintas leidinys anglų kalba. Džiugu, kad jau gavome ir formalų Vilniaus universiteto pritarimą parengti ir išleisti šį leidinį Vilniaus universiteto leidykloje. Netrukus turėtų prasidėti redakciniai ir maketavimo darbai, ir pats leidinys gal neužtruks.

Mūsų bendruomenės nariai šiemet dar buvo kelis kartus susirinę įvairiomis gražiomis progomis. Tai vasarą surengtos piešimo dirbtuvės, kurias vedė broliai Babadžanai ir kuriame visi norintys galėjo išmėginti tapymo sugebėjimus. Prie šio renginio prisidėjo ir Lenkijos karaimų fondas. Tokios dirbtuvės vyksta ne pirmą kartą, jos visada yra labai laukiamos ir gausiai lankomos.

Rudenį Karaimų mokyklos patalpose prisiminta 85 metų sukaktis nuo tada, kai Trakų karaimų kenesoje buvo iškabintas paskutinis derliaus vainikas, skirtas Orach Toju (Derliaus) šventei, tebekabantis joje lig šiol. Renginio iniciatorė Ina Lavrinovič pakvietė visus prisiminti ne tik pačią progą, bet ir pasižiūrėti įrašą teatralizuoto vakaro, įvykusio prieš 10 metų ir skirto būtent šiai Orach Toju šventei.

Visi labai džiaugiamės, kad formuojasi naujos sudėties vaikų šokių kolektyvas, kuriame dalyvaus 6–14 metų vaikai ir jaunimas. „Birlik“ šokėjai jau išaugo ir išsisklaidė po darbus, bet auga nauja karta, kuri, tikimės, tęs kultūrinės karaimiškos išraiškos sklaidą.

Tad tegul Naujieji būna visiems pozityvūs ir atneša daugiau sąmoningumo, būkime sveiki, šypsokimės, tegul tik gera energija sklando aplink ir nuteikia mus geriems darbams!

Aktyvūs „Pontos“ metai

Kaip teigia Graikų bendruomenės Lietuvoje „Pontos“ pirmininkas Georgios Macukatov, 2023-ieji, kaip ir ankstesni metai jos nariams buvo aktyvūs. Surengta daugiau kaip 20 renginių, skirtų graikų bendruomenei, 700 metų sukaktį švenčiančio Vilniaus visuomenei, Lietuvai ir Graikijai.

Metų renginiai prasidėjo sausio 25 d. surengta konferencija „Vilnius – 700. Daugiatautė sandrauga“ ir koncertu, kuriame dainos skambėjo 12 kalbomis. Taip pat surengta paroda, primenanti Graikijos ir Atėnų kultūros svarbą pasauliui.

Puikius koncertus, kuriuose skambėjo dainos, atliekamos 12 kalbomis, vyko vasario 16-ąją ir kovo 25-ąją.

Gegužės 21 d. surengtas tarptautinis festivalis, skirtas Tautinių bendrijų dienai. Festivalyje pasirodė aštuoni kolektyvai.

„Renginių ir koncertų organizavome kiekvieną mėnesį. Birželio 12 dieną Markučių dvare surengtu koncertu

Koncertas prie Katedros. Pirmas iš dešinės – Graikų bendruomenės Lietuvoje „Pontos“ pirmininkas Georgios Macukatov.

pasveikinome 700-metį švenčiantį Vilnių, vilniečius ir svečius. Liepos 5 d. pakvietėme į koncertą prie Baltojo tilto. Liepos 27–30 dienomis organizavome tarptautinę konferenciją „Šiaurės Atėnai – kultūrų dialogas tarp Rytų ir Vakarų“.

Į įvairius renginius savo bendruomenės narius ir svečius kvietėme

rudens mėnesiais. Dalytis šiluma per dainas, muziką, eilėraščius labai svarbu ir pasitinkant šiemet taip netikėtai prasidėjusią žiemą. Labai svarbu saugoti ir puoselėti savo tautos kultūrą, istoriją, atskleisti sąsajas su kitomis tautomis“, – mintimis dalijasi Graikų bendruomenės Lietuvoje „Pontos“ pirmininkas Georgios Macukatov.

Vilniaus ukrainiečiai atšventė 35-metį

Lidia Cholčeva

Gruodžio 10 d. į Tautinių bendrijų namus susirinkę Vilniaus ukrainiečių bendrijos nariai minėjo savo veiklos 35-metį. Su gražia sukaktimi juos sveikino Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pavaduotojas Paulius Saudargas, pirmoji Tautybių departamento direktorė dr. Halina Kobeckaitė, Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės patarėja Diana Varnaitė, Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič, ukrainiečių ir kitų bendrijų atstovai, garbingi svečiai. Visą popietę Tautinių bendrijų namuose skambėjo ukrainiečių kalba ir dainos.

Dalis 2023 m. veiklų siejosi su

Prie paminklo XIX amžiaus ukrainiečių poetui, dailininkui ir rašytojui, kelerius metus gyvenusiam Vilniuje, Tarasui Ševčenkai.

Šventojo Juozapato metais. Lietuvoje Šv. Juozapato metams paminėti buvo įgyvendinta per 40 veiklų. Kai kuriuos renginius organizavome patys, kai kuriuos – bendradarbiaudami su Vil-

niaus universitetu, Bažnytinio paveldo muziejumi ir kitomis organizacijomis.

Be abejo, kaip ir pernai, taip ir šiemet labai didelė mūsų veiklos dalis glaudžiai susijusi su karu Ukrainoje.

Minint bendrijos veiklos 35-metį netrūko ir svečių, ir dovanų. Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė, Seimo pirmininkės pavaduotojas Paulius Saudargas

Bendruomenės nariai dalyvavo karą smerkiančiuose mitinguose, prisidėjo prie finansinės paramos rinkimo ir perdavimo kariaujantiems tautiečiams. Mūsų bendrijos ansamblis surengė šešis koncertus, per kuriuos buvo renkama ir parama Ukrainai.

Šie metai mūsų bendrijai išskirtiniai ir dėl Vilniuje vykusio NATO viršūnių susitikimo. Bendrija, siekdama kuo palankesnių sprendimų Ukrainai, aktyviai bendravo su politikais, kultūros veikėjais, kariuomenės atstovais.

Kaip ir kiekvienais metais mūsų bendrija dalyvavo Duonos šventėje, citynėse „Lietuvos nepriklausomybės kelias“, skirtose Kovo 11-ajai paminėti ir kituose Tautinių bendrijų namų, Tautinių mažumų departamento, kitų bendrijų renginiuose.

Taip pat mūsų atstovės dalyvavo Lenkijoje vykusiame Pasaulio moterų susitikime. Susitikome su Lietuvoje viešiniu Konstantinopolio arkivyskupu Baltramiejumi I.

Dvasia Skorinos čia gyva

Karolina Baltmiškė

Lapkričio 16 d. Vilniaus m. baltarusių klubas „Siabryna“ pakvietė paminėti pirmąjį baltarusių ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės spaustuvininką Pranciškų Skoriną ir padėti gėlių prie jam skirtos atminimo lentos, įrengtos prie Didžiosios g. 19 A namo sienos. Manoma, kad būtent šiame pastate ir buvo spaustuvė, kurioje buvo išspausdinta pirmoji knyga Lietuvoje ir Rytų Europoje „Mažoji kelionių knygelė“.

Apie Pranciškaus Skorinos asmenybę ir jo nuopelnus mintimis dalijosi Vilniaus m. baltarusių klubo pirmininkas Valentin Stech, Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė, Europos humanitarinio universiteto

Gėlių padėjimas prie Pranciškaus Skorinos atminimo lentos. Kalba Vilniaus m. baltarusių klubo „Siabryna“ pirmininkas Valentin Stech.

Humanitarinių mokslų ir menų akademinės katedros dėstytojas Sierhej Chareuski, Europos humanitarinio universiteto Humanitarinių mokslų ir menų akademinės katedros profesorius Aliksandr Kalbaska.

Gėlių padėjimo ceremonijoje dalyvavo Vilniaus Pranciškaus

Skorinos gimnazijos moksleiviai ir Europos humanitarinio universiteto studentai.

Vėliau Pranciškaus Skorinos pagerbimas persikėlė į Vilniaus universiteto biblioteką, kurioje minėjimo dalyviams buvo sudaryta galimybė susipažinti su Pranciškaus

Skorinos 1525 m. Vilniuje išleistu „Apaštalu“. Vėliau renginio dalyviai apsilankė parodoje „Liepsnojęs nuo Dievo ir Dievui – 400 metų Šv. Juozapato kankinystei“, skirtoje Juozapatui Kuncevičiui.

Renginiai, prisimenant Pranciškų Skoriną vyko ir kitomis dienomis – buvo pristatyta Europos humanitarinio universiteto profesoriaus Aleksandro Kalbaskos knyga

„Pranciškaus Skorinos Europietiški keliai“, Šv. Baltramiejaus bažnyčioje surengtos išskilmingos Pranciškaus Skorinos atminimo pamaldos.

„2023-ųjų ypatumas, kad, nepaisant, jog į nieką nesikreipėme finansinės paramos, surengėme daug ir įvairių renginių. Be Pranciškui Skorinai, kurio metus minėjome 2022-aisiais, skirtų renginių ciklo „Dvasia Skorinos čia gyva“, suren-

gėme vasaros saulėgrįžos šventę „Kupalle“, medaus ir augalų šventę „Myadunitsa“, Vandos Martinš duš Reiš trikalbės knygos „Žaibai virš Vilniaus“ pristatymą, išitraukę į Poezijos pavasario“ renginius organizavome popietę, skirtą vertėjui, publicistui ir poetui Vladislovui Sirokomlei“, – metus apibūdina Vilniaus m. baltarusių klubo „Siabryna“ vadovas Valentin Stech.

Lietuvos romų dainas saugos unikalus romų folkloro rinkinys

Sparčiai nykstant Lietuvos romų dainoms, imtasi išsaugoti šį kultūrinį paveldą. Specialistai leidosi į etnografines ekspedicijas, kuriose rinko romų dainas ir muzikinę romų istoriją. Vadovaujantis surinkta medžiaga, kuriama unikalus šios dainingos tautos dainų rinkinys.

„Romai yra žinomi kaip ypač daininga tauta. Tradicinis romų menas yra žinomas ir vertinamas visame pasaulyje: jis inspiravo daugybę žymiausių pasaulio meno kūrėjų, nulėmė įvairiausių muzikos bei šokio stilių atsiradimą. Tačiau Lietuvoje iki šiol turime labai nedaug užfiksuotų romų folkloro kūrinių, neturime publikuoto nė vieno romų dainų rinkinio. Todėl nykstančio nematerialaus Lietuvos romų kultūros paveldo išsaugojimas yra labai svarbus, norint neprarasti autentiškų iki šiol niekur neužrašytų ir neįrašytų muzikinio folkloro pavyzdžių. Vietinio romų muzikinio folkloro tyrinėjimas taip pat yra svarbus siekiant atskleisti platesnį Lietuvos kultūrinės įvairovės spektrą, skatinant toleranciją ir tarpusavio supratingumą tarp šalyje gyvenančių etninių grupių“, – sako šio projekto vadovas smuikininkas Eduardas Bogdanovas.

Pasak Eduardo Bogdanovo, bendraujant su romų folkloro atstovais, iš arčiau buvo galima susipažinti ne tik su romų muzika ir kultūra,

Nykstančio nematerialaus Lietuvos romų kultūros paveldo išsaugojimas yra labai svarbus, norint neprarasti autentiškų iki šiol niekur neužrašytų ir neįrašytų muzikinio folkloro pavyzdžių.

bet ir pasiklausyti žmogiškųjų istorijų. Liepos ir rugpjūčio mėnesiais organizuotos trys etnografinės ekspedicijos Šiauliuose, Troškūnuose ir Eišiškės, aplankant ten esančias romų bendruomenes. Pavyko įrašyti daugiau kaip 30 autentiškų Lietuvos romų dainų. Taip pat buvo užfiksuotos unikalios istorijos ir pasakojimai apie Lietuvos romų papročius, muzikavimo tradicijas.

„Surinkta medžiaga bus transkribuojama ir verčiama į lietuvių kalbą, o garso įrašai saugomi Lietuvos muzikos ir teatro akademijos elektroniniuose archyvuose. Iki šių metų pabaigos planuojama išleisti ir pristatyti Lietuvos romų dainų rinkinį, kurį sudarys visos surinktos

dainų su natomis, tekstais romų ir lietuvių kalbomis bei QR kodais su nuorodomis į garso įrašus, kad skaitytojai galėtų pasiklausyti autentiško šių dainų atlikimo“, – sako projekto vadovas E. Bogdanovas. Taip bus sukurtas pirmas tokio pobūdžio Lietuvos romų muzikiniam folklorui dedikuotas leidinys, prieinamas plačiajai visuomenei.

Šis leidinys papildys šiuo metu LMTA Muzikinio folkloro archyvą, kur yra fiksuota apie 100 romų kūrinių. Taip pat šiuo metu yra parengtas romų sakytinės kalbos archyvas. Keletas romų muzikinio folkloro vienetų taip pat publikuoti kompaktinėje plokštelėje „Lietuvos tautinių mažumų muzika“. **TMD inf.**

Į šventę pakvietė vokiečių bendruomenė

Spalio 7 d. kartu paminėti Vokietijos vienybės dieną savo narius ir svečius į Tautinių bendrijų namuose rengiamą koncertą pakvietė Vilniaus vokiečių bendruomenė.

Spalio 3 d. Vokietijoje minima Vienybės diena, primenanti Vokietijos susijungimą, palyginti nauja šventė. Šiomet sukako 33 metai, kai į pasaulio žemėlapi sugrįžo susivienijusi Vokietija.

Vilniaus vokiečių bendrija šią šventę paminėjo bendruomenės ansamblio koncertu, kuriame skambėjo populiarios vokiškos dainos.

Koncertas prasidėjo Vokietijos himnu, o jo pabaigoje ansambliciai kartu su svečiais sugiedojo Tautiška giesmę. **TBN inf.**

Rytų žvaigždė – Uzbekistanas

Uzbekų kultūros centras, vadovaujamas muzikantės, aktyvios mokytojos ir metodininkės Leilos Urmanovos-Vnukovos, spalio 30–lapkričio 2 dienomis savo tautiečius, visaginiečius ir vilniečius pakvietė į

renginį, skirtą Uzbekistano Respublikos Nepriklausomybės 32-osioms metinėms ir Lietuvos uzbekų kultūros centro veiklos 22-mečiui paminėti.

Renginio metu svečiai turėjo galimybę susipažinti su Centrinės

Azijos tautų folkloru, liaudies amatais ir uzbekų tautos tradicijomis, kurios padės geriau suprasti šią tolimą, tačiau labai įdomią ir turinčią galias kultūrinės tradicijas ir šaknis, tautos bei jos atstovų, gyvenančių Lietuvoje, kaip vienos iš mūsų šalies tautinių mažumų, mentalitetą.

Į šventę atvykęs Taškento valstybinio technikos universiteto pramoninio dizaino katedros dėstytojas Mirzakul Alikulov ir studentė Kamila Akhmetgaleeva papasakojo apie senovės kultūros ir mokslo centrą Bucharą ir vaizdingai pristatė Samarando architektūros legendas.

Po renginio kartu su svečiais degustavo nacionalinius patiekalus.

TBN inf.

Migracija ir migrantai iš Centrinės Azijos: integracijos galimybės ir iššūkiai

Lapkričio 6 d. TBN vyko diskusija „Migracija ir migrantai iš Centrinės Azijos: integracijos galimybės ir iššūkiai“, kurioje dalyvavo Kirgizų bendruomenės pirmininkas Belek Aidarov, Lietuvos kazachų bendruomenės „Nursaulė“ narė Zhanna Stončaitienė, Uzbekų kultūros centro pirmininkė Leila Urmanova-Vnukova, Tadžikistano Baltijos kultūros centro

pirmininkas Adam Buriev, tautinių bendruomenių ir Lietuvos valstybės institucijų atstovai.

Diskusiją organizavo Tautinių bendrijų namai, finansavo – Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

„Van“ – toli nuo namų įkurti namai

Ilona Kabošytė

„Yra toks posakis – ten, kur du armėnai, ten jau maža Armėnija. Ir taip tikrai yra“, – sako viena iš Klaipėdos armėnų bendruomenės „Van“ ilgamečių narių, sekmadieninės mokyklos mokytoja Hasmik Kirakosyan.

Pasak H. Kirakosyan, prieš 20 metų imtasi įgyvendinti svarbią misiją – toli nuo namų įkurti namus. Ir dabar, švenčiant jau 20-ąjį „Van“ veiklos jubiliejų, žvelgiant į nueitą kelią, bendruomenės atstovai sako, kad jiems tai pavyko.

H. Kirakosyan prisimena, kaip prieš 20 metų bendruomenės vyrai ėmėsi iniciatyvos įkurti „Van“ – tai buvo Armenas Manukyanas, Manvelas Galstyanas, Albertas Albertianas, Garnikas Kazarianas. Visi jie vėliau iš eilės ir vadovavo „Van“ bendruomenei. Deja, tarp mūsų dviejų iš jų jau nebėra – M. Galsyanas ir A. Albertianas, paliko šį pasaulį, bet bendruomenės nariai sako, kad visuomet atsiminsiantys juos ir jų nuveiktus darbus.

Dabartinis „Van“ pirmininkas Garnikas Kazarianas teigia, kad susiburti į bendruomenę buvo labai teisingas žingsnis: „Bendruomenė reikalinga, kad būtume visi kartu. Kai esame kartu – esame jėga, kad kas nors pavyktų reikia būti kartu. Bendruomenė yra tam, kad mes išlaikytume savo tautiškumą. Nesvarbu, kad mes gyvename Lietuvoje, tautybė niekada nepasikeis, mes visada būsimė armėnai. Kalba tradicijos ir genai niekada nedings. Mus jungia tradicijos, kalba ir šventės. Švęsti norisi su tais žmonėmis, kurie švenčia tokias pat šventes.“

Tiesa, G. Kazarianas, prisipažįsta, kad švenčiamos ir lietuviškos šventės, mėgstami ir lietuviški patiekalai. O paklaustas, ar per tuos daugiau nei 40 metų praleistų Lietuvoje „nesulietu-

20-metį miničios Klaipėdos armėnų bendruomenės „Van“ nariai.

vojė“, G. Kazarianas atsakė:

„Žinot, kai atvyksti į Armėniją, visi, pradėdant nuo oro uosto, taksu vairuotojų ir baigiant giminėmis, visi jaučia, kad mūsų tarimas jau ne toks. Mes to nejaučiam, bet mūsų draugai Armėnijoje pastebi. Dažnai būna, kad mes kalbėdamiesi įterpiame ir lietuviškus žodžius. Tad, kaip yra Lietuvos žydai, Lietuvos totoriai, taip ir mes – Lietuvos armėnai.“

„Mane supanti lietuviška aplinka tapo sava, aš nesijaučiu čia svetima, bet aš – armėnė. Mano darbas, veikla – susiję su armėnų literatūra, kalba. Aš mokau vaikus – man reikia būti tikra armėnė, kad turėčiau ką jiems perduoti, išmokyti. Jei nesistengsim, kartoms neperduosim tautiškumo, visa tai išnyks“, – teigia Armėnų bendruomenės mokytoja Hasmik Kirakosyan.

Su bendruomenės sekmadienine mokykla ji dirba beveik nuo „Van“ įkūrimo pradžios, nes ir jai pačiai kilo poreikis įkurti sekmadieninę mokyklą – pati augino dukras. Dabar Hasmik Kirakosyan skaičiuoja, kad ugdo jau ketvirtąją jaunąją kartą.

„Bendruomenė be sekmadieninės mokyklos, kur vaikai gali mokytis kalbos, istorijos, kultūros, būtų nepilnavertė“, – įsitikinusi H. Kirakosyan.

Jaunosios H. Kirakosyan šokėjos jau pažįstamos ne tik Klaipėdoje. Armėnų sekmadieninės mokyklos auklėtinės kviečiamos dalyvauti festivalyje Vilniuje „Pokrovo varpai“, kasmet šokėjos vyksta į LR prezidento žmonos organizuojamą

ir globojamą renginį Kalėdų muge, dalyvaujama festivaliuose ir kituose Lietuvos miestuose.

Šiandien bendruomenėje „Van“ – apie pusantro šimto narių. Bendruomenės pirmininkas sako, kad toks skaičius išlieka stabilus. Naujai atvykstančių nėra, tiesiog keičiasi kartos, vieni miršta, kiti gimsta arba susituokia, tada naujas narys ir įtraukiamas į veiklą.

„Armėnė ištekėjo už lietuviu. Aš jų vestuvėse sakiau tostą ir jauniui iškėliau sąlygą – išmokti armėnų kalbą, – prisiminęs šypsosi Garnikas Kazarianas ir priduria. – Dabar jų visa šeima dalyvauja bendruomenės veikloje.“

O veiklos bendruomenei netrūksta: minimos valstybinės, tiek Lietuvos, tiek Armėnijos šventės, švenčiamos tradicinės, armėniškos, tokios kaip Vardavar šventės. Nepraleidžiama proga susirinkti per Kalbos dieną, dalyvaujama ir Tautinių kultūrų centro renginiuose bei kitų tautinių bendruomenių šventėse.

Iškilmingai sutiktas ir bendruomenės veiklos jubiliejus – ta proga „Van“ bendruomenė rinkosi ir svečius sukviestė į ypatingą koncertą „Armėniškoji rapsodija“. Koncerto metu skambėjo išskirtinai armėniška muzika, armėnų kompozitorių armėniški kūriniai. Muzikos gurmanai galėjo išgirsti netikėtą skambesį – lietuvių liaudies instrumentu birbyne atliekamą armėnišką muziką. Šis ir suskambėjo taip, tarsi tradicinis armėnų muzikos instrumentas – dudukas.

Renginiai turtingi Klaipėdos vokiečių bendrijos metai

Rasa Müller

2023-iejį – Klaipėdos krašto metai. Praėjo lygiai šimtas metų nuo Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos. Klaipėdos vokiečių bendriją 1989 metais įkūrė krašte likę, 1944 metais ir vėlesniais laikotarpiais nepasitraukę senieji krašto gyventojai. Praėjus daugiau nei trisdešimčiai metų po Bendrijos įkūrimo jos nariai vis dar aktyviai puoselėja klaipėdietiškas tradicijas, populiarina šio krašto ir visų Rytprūsių istoriją bei kultūrą, prisideda prie vokiečių kalbos palaikymo. 1992 metais Bendrijos iniciatyva įkurta mokykla vokiečių kilmės vaikams išaugo į Hermano Zudermano gimnaziją, o 1996 metais atidaryti Bendrijos susitikimų ir kultūros centras, žinomas ir atpažįstamas kaip Simono Dacho namai, pelnė miestiečių pasitikėjimą ir yra noriai lankomi.

Džiaugiamės, kad mūsų projektus remia Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Klaipėdos miesto Tautinių kultūrų centras. Todėl šiemet, Klaipėdos krašto metais, galėjome vykdyti daug veiklų ir organizuoti nemažai renginių, kuriuose kalbėta ir diskutuota apie krašto prijungimą prie Lietuvos ir tarpukarį. Organizavome net dvi išvykas po Klaipėdos kraštą. Mūsų Bendrijos visų trijų kartų atstovai buvo nuvykę iki sienos prie Smalininkų, dalyvavo edukacijose, buvo supažindinti su buvusiais pasienio gyvenimo ypatumais, lankėsi Vilkyškiuose: evangelikų liuteronų bažnyčioje, Istorijos inkubatoriuje, taip pat Rambyno regioniniame parke ir prie Vilko vaikams skirto kryžiaus.

Antroji išvyka buvo skirta jaunimui – Klaipėdos Hermano Zudermano gimnazijos mokiniai išsamiai

Apie Simono Dacho nuopelnus diskutuota tarptautiniame festivalyje „Inkultūracija“.

susipažino su Šilutės miestu (tai bene vienintelis Klaipėdos krašto miestas, išsaugojęs savo urbanistinę struktūrą), Hugo Šojaus muziejumi, lankėmės Ievos Simonaitės memorialiniame muziejuje.

Klaipėdos universiteto istorikė dr. Silva Pocyte paruošė ir skaitė pranešimą „1923 – Klaipėdos liūžio metai – ir kas po to: tarp vokiškumo ir lietuviškumo“, kuriame buvo aptarta Klaipėdos krašto politinė ir kultūrinė aplinka, kalbėta apie lietuvių ir vokiečių draugijų (ne)sugyvenimą, politines įtampas.

Pereitais metais sukūrėme du maršrutus apie Klaipėdai nusipelnusias asmenybes ir apie įžymius žmones, palikusius savo pėdsaką Klaipėdoje. Iš viso „gyvose“ ekskursijose pasakojome apie 20 asmenybių, apie 11 iš jų sukūrėme trumpus filmuotus pasakojimus, taip pat paruošėme ir pristatėme maršrutą „Miestas be bokštų“, kuris pasakoja apie tai, kur dingo Klaipėdos bažnyčios. Susidomėjimas mūsų sukurtais maršrutais ir ekskursijomis buvo didelis, tad šiemet

pratęsėme šią veiklą, sukurdami dar du turistinius ekskursijų maršrutus „Senosios Klaipėdos mokyklos“ ir „Klaipėdos/Mėmelio paminklų istorijos“.

Kiekvienais metais stengiamės kelis renginius paskirti Klaipėdoje/Mėmelyje gimusio baroko poeto Simono Dacho, kurio vardu pavadintas mūsų kultūros ir susitikimų centras, asmenybės ir kūrybos populiarinimui. Šiais metais nufilmavome ekskursiją vokiečių kalba „Simono Dacho pėdsakais Klaipėdoje“, kurią rugsėjo mėnesį pristatėme Lietuvos ambasadoje Berlyne ir džiaugiamės, kad ji sulaukė daug dėmesio ir gerų įvertinimų. Klaipėdos miesto savivaldybė parėmė mūsų projektą „Simonas Dachas: primiršto klaipėdiečio gražinimas lietuviškajai auditorijai“, kurio tikslas buvo išversti prof. habil. dr. Axelio Walterio knygą apie Simoną Dachą į lietuvių kalbą. Lietuviškas knygos pavadinimas „Prūsijos Orfejas. Simono Dacho savivoka ir kultūrinė recepcija.“ Apie knygos vertimą, Simono Dacho kūrybos reikšmę ir

jo atminimo įamžinimą Klaipėdoje diskutavome tarptautiniame Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešosios bibliotekos festivalyje „Inkultūracija“ bei paruošėme apie tai reklaminį filmą, kurio gamybą parėmė Vokietijos ambasada Vilniuje.

Simono Dacho namuose svečiavosi ir savo naujausią knygą apie Vilko vaikus pristatė baronas Wolfgangas fon Štetenas (Freiherr Wolfgang von Stetten). Šauniai paminėjome Vokietijos Vienybės dieną, vokiečių karių kapinėse dalyvavome Vokietijos tautos gedulo dienoje, organizavome Amžinybės sekmadienio paminėjimą Skulptūrų parke – buvusiose miesto civilinėse kapinėse.

Žinoma, ir šiais metais didelį dėmesį skyrėme veikloms su vaikais ir jaunuoliais. Organizavome vokiečių kalbos pamokėles, žibintų ir šventinių atvirukų gamybos, piešimo ir muzikos dirbtuves. Vienas iš gražiausių renginių, skirtų vaikams – tai šviečiančių žibintų eiseną per Šv. Martyno dieną. Labai smagu, kad 2009 metais mūsų Bendrijos pradėta švęsti diena

Klaipėdos vokiečių bendrija eitynėse uostamiesčio gatvėse.

Klaipėdoje prigijo. Ją remia Vokietijos Vidaus reikalų ministerija. Jau trečius metus iš eilės Klaipėdos turizmo informacijos centras kviečia klaipėdiečius ir miesto svečius į tris dienas trunkančią šventę „Šv. Martynas ir jo žąsys“. Mūsų organizuojamos eitynės – dalis šios miesto šventės. Šiomet pakvietėme įvairių mokyklų mokinius piešti žibintus, o gražiausių žibintų autorius apdovanojome. Paskui mūsų Martyną šiais metais sekė beveik trys šimtai žmonių, o legendą išgirdo dar daugiau susirinkusiųjų į Teatro

aištę. Vaišino dalyvius karšta arbata ir vaikišku punšu, o vaikams suorganizavome linksmus žaidimus. Džiaugiamės puikiais atsiliepimais įvairiose medijose.

Po Šv. Martyno neužilgo prasideda adventinis laikotarpis, kurį mūsų Bendrija švenčia organizuodama viešą Advento koncertą, linksmą muzikinę Nikolauso popietę su dovanėlėmis vaikams ir Advento šventę visiems nariams.

Dėkojame visiems draugams, partneriams ir rėmėjams.

Klaipėdiečiai gilinosi į krašto istoriją ir kultūrą

Jelena Butkevičienė

2023-ieji metai Klaipėdos tautinių kultūrų centrui buvo ypatingi. Mūsų veiklai įtakos turėjo tai, kad Seimas šiuos metus buvo paskelbęs Klaipėdos krašto metais. Tad didžiąją dalį savo veiklos siejome su Klaipėdos krašto istorijos, kultūros pažinimu.

Vykdydami projektą „Integralus – kalba, kultūra, istorija“, finansuojamą Tautinių mažumų departamento, Klaipėdos tautinių bendruomenių atstovams organizavome pažintinių išvykų ciklą „Klaipėdos krašto vieškeliais“. Festivalio „Tautinių kultūrų diena“ metu organizavome seminarą „Klaipėdos kraštas ir daugiatautiškumas“, skirtą Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos šimtmečiui.

Tautinių kultūrų diena Klaipėdoje.

Minėtose veiklose dalyvavo ir kolegos iš Kauno įvairių tautų centro.

Taip pat jau antrus metus organizavome vaikų vasaros poilsio stovyklą, kurią finansavo Klaipėdos miesto savivaldybė. Stovyklos programa „Pažink Klaipėdos kraštą“ buvo skirtą tautinių bendruomenių

sekmadieninių mokyklų auklėtiniams. Vaikai vyko į įvairias ekskursijas po pamario, Klaipėdos kraštą, dalyvavo edukacijose susijusiose su šio krašto tradicijomis.

Be abejo, mūsų bendruomenių veiklai ir aktyvumui įtakos turėjo geopolitinė situacija. Pavyzdžiui, reikėjo,

kad praeitų kiek laiko ir vėl aktyviau į bendras veiklas įsitrauktų Klaipėdos rusų bendruomenė. Visiems šiuo metu tenka apsišarvuoti kantrybe, pasitelkti toleranciją. Žmonės jautriai išgyvena tai, kas vyksta jų etninėse tėvynėse.

Aktyviai veikiančių tautinių bendruomenių skaičius Klaipėdoje išliko tas pats – 12.

Džiugina, kad į bendras veiklas aktyviai įsitraukia į Klaipėdą atvykęs baltarusių jaunimas.

Klaipėdoje, kaip ir visoje Lie-

tuvoje, padaugėjus karo pabėgėlių, nemažai savo veiklų organizuojame ukrainiečiams. Vykdydami kultūrinę edukacinę programą „Pažinkime ir susipažinkime“ organizuojame kūrybinės dirbtuvės, rankdarbių pamokas, psichologinius mokymus. Ukrainiečiai aktyviai dalyvauja ir kituose Klaipėdos Tautinių kultūrų centro organizuojamuose renginiuose. Padaugėjo ir besimokančių lietuvių kalbos.

Jau viltingai dėliojame savo planus 2024-iesiems. Svarbiausias mūsų

renginys – festivalis „Tautinių kultūrų diena“, kurio labai laukia Klaipėdos miesto tautinės bendruomenės, išaugo ir 2024 m. vyks jau dvi dienas, planuojame – gegužės 25–26 d.

Džiaugiamės, kad, Klaipėdos miesto savivaldybei paskelbus 2024 m. Švyturių metais ir patvirtinus finansavimą, tapsime „Švyturių ambasadoriais“, įgyvendindami edukacinę pažintinę programą rengsime ekskursijas, edukacijas, kurių metu sukurta švyturių paroda keliaus ir į kitus Lietuvos miestus.

Pažintis su Kūčių ir Kalėdų tradicijomis

Gruodžio 16 d. lietuvių kalbos kursų dalyviai buvo pakviesti į Tautinių bendrijų namuose surengtą popietę „Kalėdų tradicijos ir papročiai“.

„Daug metų mokau kitakalbius lietuvių kalbos. Per pamokas mes kalbamės labai įvairiomis temomis, o iš jų užduodamų klausimų nesunkiai galima pajusti, ko žmonės labiausiai pasigenda. Pastaruoju metu, kai kontaktiniu būdu mokoma tik viena grupė, o visos kitos – per nuotolį, kalbėdamasi su besimokančiais pajutau, kad jie labiausiai pasigenda gyvo bendravimo, kad nori gyvai pajusti mūsų tautos tradicijas ir papročius. Tada mokymus vedančioms mokytojoms ir kilo mintis per Adventą surengti popietę, kurioje papasakotume apie Kūčių ir Kalėdų papročius bei valgius. Juo labiau, kad panašių tradicijų turi ir ukrainiečiai, ir baltarusiai, – apie sumanymą pasakoja lietuvių kalbos mokytoja Violeta Lopetienė. – Kadangi į anksčiau vykusius renginius daug kas iš mokymų dalyvių ateidavo su vaikais, pasiteiravome, ar į tokią

Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič pasveikino Aliną Martyniuk, Pasaulio krikbokso čempionatė iškovojusią bronzą.

šventę būtų noras atsivesti vaikučius. Išaiškėjo, kad į renginį gali ateiti per šimtą vaikų. Teko koreguoti pirminį sumanymą ir į programą įtraukti Kalėdų Senelį. O kur Kalėdų Senelis, ten ir dovanėlės, dainelės, eilėraščiai. Per šventę buvome maloniai nustebinti, kiek vaikučiai moka dainų ir eilėraščių ir dauguma jų skambėjo lietuviškai.“

Nebuvo kada nuobodžiauti ir į šventę susirinkusiems suaugusiems. Šventė prasidėjo nuo tradicinio pasirengimo Kūčių vakarienei. Atsineštais rankų darbo žaisliukais kartu puošė eglutę, kartu dengė Kūčių stalą. „Kaip

Lietuvoje nuo seno įprasta, stalą pirmiausia užklojome šieniu, o ant jo užtiesėme staltiesę. Mokytojos buvome pagaminusios dvylika tradicinių Kūčių valgių. Savo pasninko valgių atsinešė ir atėjusieji“, – turtingu šventiniu stalu pasidžiaugia pašnekovė.

Kūčių valgius lydėjo pasakojimai, kalėdinės giesmės, žaidimai, į kuriuos įsitraukė ir maži, ir dideli.

Kalėdinių giesmių ir smagų pasakojimą šventės dalyviams dovanojo baltarusių tradicinio dainavimo grupė „Baltarusiškas stebuklas“.

Renginio metu Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič pasveikino Tautinių bendrijų namų organizuotuose kursuose lietuvių kalbos besimokančią Pasaulio krikbokso čempionatė dalyvę Aliną Martyniuk. Ji, atstovaudama Ukrainos rinktinei, užėmė trečiąją vietą ir laimėjo bronzos medalį.

Šventėje dalyvavo baltarusių tradicinio dainavimo grupė „Baltarusiškas stebuklas“.

TBN inf.

2023-ieji Kauno įvairių tautų kultūrų centre

Eglė Rušinskaitė

Per 2023 metus surengėme daugiau nei 100 renginių. Jau šeštąjį kartą Kaune Istorinės Lietuvos Respublikos Prezidentūros sodelyje surengtas Lietuvos tautinių bendruomenių festivalis „Kultūrų sodas 2023“.

Viena iš naujų iniciatyvų – kartu su Istorine LR Prezidentūra surengtas orientacinis žaidimas „Tautų ženklai Kauno mieste“. Dalyviams buvo sudaryti du – senamiesčio ir naujamiesčio – maršrutai, kuriuose dalyviai turėjo įveikti užduotis 10-yje punktų, susijusių su Kaune esančiomis tautinėmis bendruomenėmis ir jų paveldu.

Kita labai svarbi Centre gimusi nauja iniciatyva – maisto edukacijos „Nepažinti skoniai“. Jose įvairių tautinių bendruomenių atstovai pristatė ir gamino savo tradicinius patiekalus ir taip pasidalino savo kultūriniais skirtumais bei panašumais.

Reikšmingas metų projektas, skirtas jaunesiems menininkams ir skatinantis kultūrinę įvairovę bei bendradarbiavimą – tarptautinis projektas „DIVE(RSITY) INTO THE CITY 2023“. Jame dalyvavo jauni menininkai ir lyderiai iš Italijos, Vokietijos, Austrijos, Turkijos ir Lietuvos.

Be abejo, viską darėme kartu su Kauno ir kitų miestų tautinių bendruomenių organizacijomis, aktyviais nariais, menininkais, kultūros puoselėtojais.

Bendruomenes lydėjo stiprėjančios ir vieni kitus palaikančios partnerystės su Istorine LR Prezidentūra, VDU Užsienio kalbų institutu, A. C. Patria, Lietuvos Raudonojo Kryžiumi, V. Kudirkos viešąją biblioteka, Kauno tautinės kultūros centru. Labai džiaugiamės ir vertiname ilgalaikes partnerystes su Tautinių bendrijų namais Vilniuje, Klaipėdos tautinių kultūrų ir Visagino kultūros centrais.

Dėkojame partneriams ir rėmėjams – Tautinių mažumų departamentui prie LRV, Kauno miesto savivaldybei, Erasmus plus programą Lietuvoje administruojančiai Jaunimo reikalų agentūrai ir Lietuvos kultūros tarybai. Jų dėka visai netrukus galėsime susitikti festivalyje „Kultūrų sodas 2024“

Bendruomeniškiausia ir tarptautiškiausia Kalėdų eglė

Unikali Kalėdų eglė šiemet puošia Tautinių bendrijų namus. Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ pirmininkės Evelinos Paulavičienės iniciatyva, ji papuošta autoriniais žaisliukais, kuriuos sukūrė ir pakabino įvairių tautinių bendruomenių atstovai, kuriems Tautinių bendrijų namai tapo svetinga erdve jų veiklai.

ISSN 2029-7394

9772029739001